

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Bc. Anna Jenčíková

Školní zralost v pandemii Covid-19

Olomouc 2021

vedoucí práce: PhDr. Petra Bendová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedené zdroje.

V Olomouci dne 28. 4. 2021

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Petře Bendové, Ph.D. za podnětné řešení změny tématu diplomové práce a odborné vedení.

Děkuji také odborníkům, kteří byli ochotni mi věnovat čas a sdělit mi jejich pohled na vybranou problematiku. Nemalé poděkování patří i respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Obsah

| | |
|--|----|
| Obsah | 4 |
| Úvod..... | 6 |
| Teoretická část | 7 |
| 1 Předškolní věk | 7 |
| 1.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky | 8 |
| 1.2 Vývoj poznávacích procesů | 10 |
| 1.3 Emocionální vývoj a socializace | 12 |
| 2 Školní zralost | 13 |
| 2.1 Tělesný vývoj a zdravotní stav | 14 |
| 2.2 Kognitivní funkce..... | 15 |
| 2.3 Práceschopnost | 15 |
| 2.4 Osobnost dítěte..... | 16 |
| 2.5 Příčiny nezralosti dítěte | 16 |
| 3 Zápis dětí do ZŠ..... | 18 |
| 3.1 Legislativa zápisu do ZŠ | 18 |
| 3.2 Opatření k zápisům do ZŠ pro školní rok 2020/2021 | 19 |
| 3.3 Význam zápisu do ZŠ | 20 |
| 3.4 Spolupráce rodiny, MŠ a ZŠ | 20 |
| 3.5 Rizika předčasného nástupu do ZŠ | 21 |
| 4 Odklad školní docházky | 23 |
| 4.1 Legislativa odkladu školní docházky | 23 |
| 4.2 Školská poradenská zařízení pro diagnostiku školní zralosti..... | 24 |
| 5 Distanční výuka MŠ březen - duben 2021..... | 27 |
| 5.1 Doporučení pro vzdělávání distančním způsobem v MŠ..... | 27 |
| Praktická část | 30 |
| 6 Výzkumné šetření | 30 |
| 6.1 Cíl práce a výzkumné otázky | 30 |
| 6.2 Metodika výzkumného šetření | 30 |
| 6.3 Analýza průběhu zápisů v roce 2021 v olomouckém okrese | 31 |
| 6.4 Dotazníkové šetření..... | 32 |
| 6.5 Pohled odborníků na školní zralost v pandemii Covid-19 | 33 |
| 6.6 Analýza získaných dat..... | 34 |

| | | |
|---|---------------------------------------|----|
| 7 | Shrnutí a interpretace výsledků | 72 |
| 8 | Diskuze | 76 |
| | Závěr | 78 |
| | Seznam zkratk | 79 |
| | Seznam grafů a tabulek | 80 |
| | Seznam použité literatury | 81 |
| | Seznam příloh | 85 |
| | ANOTACE | 95 |

Úvod

Diplomová práce se zabývá problematikou školní zralosti v období pandemie Covid-19. Je zaměřena na okolnosti zápisu do základní školy, které jsou letos odlišné od minulých let. Důležitou roli pro budoucí úspěch dítěte ve škole hraje právě dobré zvážení času nástupu do první třídy. Nástup do základní školy je velkou událostí v každé rodině. Je důležité, aby dítě bylo na tento krok náležitě připraveno, a to jak po stránce fyzické, tak i psychické a sociální.

Pandemie Covid-19 se nepochybně promítla do průběhu vzdělávání dětí, zápisů do prvních tříd i do rozhodování rodičů ohledně vstupu jejich dítěte do základní školy. Situace, která potkala nejen Českou republiku, ale celý svět, je nová, nepoznaná a do značné míry psychicky náročná. V nelehké situaci se ocitli rodiče, budoucí prvňáčci i učitelé.

Diplomová práce obsahuje teoretickou a praktickou část a je složena ze sedmi kapitol. Teoretická část práce vychází z odborné literatury a pramenů. V první kapitole je charakterizován předškolní věk se zaměřením na poslední rok povinného předškolního vzdělávání. Následující kapitoly se zabývají teorií školní zralosti a zápisů do základních škol. Je zde zmíněn význam zápisu, ale i opatření při zápisech, která se týkají letošního roku právě z důvodu pandemie Covid-19. Odklad školní docházky a jeho náležitosti úzce souvisí s předchozími kapitolami, proto jsou zde také zařazeny. Distanční vzdělávání dětí v posledním povinném roce předškolního vzdělávání je zmíněno v poslední kapitole teoretické části.

Praktická část je rozdělena na tři dílčí části. První část obsahuje analýzu webových stránek základních škol v olomouckém okrese, kde jsou zkoumány náležitosti zápisů do 1. tříd. Dotazníkové šetření je směřováno na rodiče dětí, které jdou letošní rok zápisu do základní školy. Rodiče odpovídají na otázky týkající se distančního vzdělávání, zralosti jejich dítěte a okolností zápisu do základních škol v roce 2021. Diplomová práce zahrnuje i rozhovory s odborníky, kteří se setkávají s danou problematikou v praxi.

Cílem diplomové práce je odpovědět na předem stanovené výzkumné otázky a hypotézy. Také nahlédnout na situaci z co nejvíce úhlů pohledu, a tak poskytnout širší náhled na aktuální problematiku.

Teoretická část

Následující kapitoly pojednávají o předškolním věku dítě se zaměřením na poslední rok povinné školní docházky v mateřské škole. Bude popsán termín školní zralost a vysvětlen průběh zápisů do základních škol (dále jen ZŠ) a budou zmíněny jeho náležitosti. Následně bude popsán odklad školní docházky a jeho legislativa, dále je zmíněno distanční vzdělávání v mateřské škole.

1 Předškolní věk

V širším slova smyslu lze chápat předškolní věk jako období od narození do nástupu do první třídy, přičemž je občas zahrnován i vývoj prenatální. V užším slova smyslu mluví autorka o předškolním věku jako o období od tří let do vstupu do ZŠ. (Wedlichová a Heřmanová, 2008)

Odborníci se shodují, že horní hranici předškolního věku nelze jednoznačně určit. Každé dítě je připraveno na školní docházku v jiný moment. Horní hranice tedy není určena věkem, ale sociálním vývojem. Sociální zralost s věkem souvisí, ale rozptyl může být u dětí až jeden rok, výjimečně i více let. Stabilizace vlastní pozice ve světě je pro předškolní věk typická. Celé zmíněné období je možné chápat jako přípravu na úspěšný život ve společnosti. (Vágnerová, 2012)

V literatuře se lze setkat s pojmy definujícími předškolní období. Wedlichová (2008) uvádí termín „věk mateřské školy“, ale upozorňuje, že není možné termín chápat doslovně. Upozorňuje na důležitost rodinné výchovy, která je základem pro další rozvoj dítěte v mateřské škole. Autorka také uvádí, že právě předškolní období je velmi významné pro rozvoj intelektu a osvojení řečových dovedností. Důležitý je zde mluvní vzor. Eric Erikson (1950) označil předškolní věk za období iniciativy. Dítě v tomto věku je aktivní, spolupracuje a hledá rozmanitost činností.

Z důvodu zaměření diplomové práce se v této kapitole nezaměřím na celé předškolní období, ale pouze na poslední rok před nástupem do školy.

1.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

V průběhu předškolního věku se mění tělesná konstituce dítěte. Dítě roste z typické baculatosti do štíhlosti a vytáhlosti postavy. Kolem šestého roku je dokončena osifikace zápěstních kůstek, což souvisí s rozvojem jemné motoriky. První strukturální přeměna způsobuje dočasnou nerovnováhu v oblasti tělesné, ale i duševní. Je důležité, aby přeměna byla dokončena ještě před vstupem do první třídy. (Plevová, 2008)

Hrubá motorika

V předškolním období dozrávají mozkové funkce, které jsou důležité pro rozvoj hrubé motoriky. Obecně děti předškolního věku dávají přednost před činnostmi vyžadujícími soustředění právě činnosti pohybové. Dítě už funguje do určité míry samostatně. Je schopno se samo najíst, obléct i provádět základní hygienické úkony. (Thorová, 2015)

V průběhu celého období se koordinace zlepšuje a pohyb se stává automatickým. Dítě se postupně zlepšuje a zvládá již běhání, skákání, pohyb na nerovnoměrném pohybu i výstup do schodů. Na konci období je předškolák schopný zvládnout i daleko složitější pohybové vzorce, například jízdu na kole, plavání, bruslení a další. (Plevová, 2008)

Změny v této oblasti můžeme označit jako neustále zdokonalování a zlepšování fyzické kondice, hbitosti a elegance pohybů. Kolem šestého roku je dítě schopno zvládnout i základy některých sportovních činností. (Wedlichová a Heřmanová, 2008)

Jemná motorika

V předškolním věku se manuální zručnost dítěte celkově rozvíjí, při nejrůznějších činnostech lze však rozvíjet jemnou motoriku cíleně. Postupně se zlepšuje v manipulaci s tužkou, nůžkami i přiborem. Toto období je propojeno s vyhraněním laterality, tedy dominance jedné ruky, která závisí na převaze jedné z hemisfér nad druhou. Plevová uvádí jako mezník čtvrtý rok života. Pokud je činnost obou hemisfér podobná, hovoříme o ambidextrii, nevyhraněné lateralitě. (Plevová, 2008) Bednářová a Šmardová (2011) zmiňují důležitost vyhraněné laterality před vstupem do školy, je velmi vhodné, aby dítě zahájilo výuku psaní již dominantní rukou.

Řeč

Řeč se v předškolním období aktivizuje především písničkami a básničkami. Dítě má rádo vyprávění dle obrázků a čtení pohádkových knížek. Slovní zásoba se rychle rozvíjí a dítě před

vstupem do školy používá okolo pěti tisíc slov. Verbální vyjadřování předškoláka je komplexnější, dokáže vyjádřit myšlenku v rozvinutých větách a převyprávět jednoduchý děj. Chápe a umí již vytvářet nadřazené i obecné pojmy (např. kočka je zvíře, datel je pták). Stále častěji používá ve svém projevu souvětí, nejprve souřadné a později i podřadné. Před vstupem do školy umí vyslovit veškeré hlásky a mluví srozumitelně bez nápadných dysgramatismů. Přiměřeně reaguje na otázky a rozumí slovním instrukcím. S řečí se vyvíjí zároveň i svědomí dítěte, nejprve k sobě hovoří nahlas. Před vstupem do školy již plně řídí své vlastní chování a to pouze vnitřním hlasem. (Thorová, 2015)

Verbální dovednosti děti rozvíjí zejména v komunikaci s rodiči a jinými dospělými v jejich okolí, ale také pomocí masmédií a interakcí s vrstevníky. Dítě začíná lépe chápat vztahy a různé souvislosti, to je důkaz spojitosti řeči s myšlením dítěte. Předškolák často experimentuje s novými slovními výrazy, spontánně si hraje se slovy, tím je zkracuje, prodlužuje a různě modifikuje. Často může dítě používat výraz, který zaslechlo, ale bez věcného významu. Nové slovo se mu líbí a zkusí ho intuitivně použít ve svém projevu. V průběhu předškolního období si dítě postupně osvojuje platnost gramatických pravidel, ale před vstupem do školy je nemá zcela osvojené, zejména v časových a složitějších vztazích mezi slovy. Předškolák umí zastat nejenom roli posluchače, ale i plnohodnotného vypravěče. V těchto rolích se učí respektovat a používat pravidla konverzace. (Vagnerová, 2012)

Pokud během posledního roku školní docházky užívá dítě některé hlásky chybně, je potřeba zahájit odbornou logopedickou péči, aby dítě vstupovalo do ZŠ pokud možno se správnou výslovností všech hlásek. V průběhu posledního roku docházky do mateřské školy si děti upevňují základní vyjadřovací schopnosti. Autorka zmiňuje, že schopnost samostatně se vyjadřovat odráží přímou úměrou to, jak se rodiče dítěti věnovali. Mezi předškolními dětmi jsou mnohdy velké rozdíly. (Kutálková, 2010)

Bednářová a Šmardová (2011) ve své publikaci zdůrazňují fakt, že poradenská praxe vykazuje častější obtíže u psaní a čtení u dětí s nedokončeným vývojem řeči. Ve větší míře se u těchto dětí vyskytují také specifické poruchy učení, například dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie a dysortografie. Autorky zmiňují, že právě předškolní období je zásadní pro vývoj řeči a je na místě věnovat se dítěti a podněcovat jeho slovní projev.

1.2 Vývoj poznávacích procesů

Do skupiny poznávacích procesů, které se u dítěte rozvíjí, v průběhu předškolního období patří sluchové vnímání, které má zásadní vliv pro vývoj řeči. Zrakové vnímání je nezastupitelné v poznávání světa. Rozvíjí se také vnímání času a prostoru. Řeč a myšlení se navzájem prolínají, prostřednictvím řeči dítě sděluje to, co si myslí. Pozornost a paměť se zdokonalují a dítě vydrží i u méně zajímavých úkolů. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Vnímání

Vnímání je velmi často spojeno s aktivitou dítěte a jeho experimentováním. U dítěte předškolního věku převládá vnímání celistvé. Vnímá především předměty nápadné a také ty, ke kterým má již vytvořený vztah. Rozvoj vnímání je závislý na stavu smyslových analyzátorů, myšlení a hlavně na vlastní zkušenosti dítěte. Vjemy jsou obecně subjektivně zbarvené a jsou ovlivněny egocentričností. (Plevová, 2008)

U vnímavosti u dětí pozorujeme často velké rozdíly. Můžeme vyzorovat například převahu některého smyslového analyzátoru. Míra vnímavosti také souvisí s prostředím, ve kterém dítě vyrůstá, též i s výchovou v rodině. Autorky ve své publikaci uvádějí rozdělení vnímání na tři skupiny - vnímání prostoru, času a počtu. Při **vnímání prostoru** má dítě tendenci vidět věci větší než ve skutečnosti jsou. Postupně začíná rozlišovat pojmy blízký/vzdálený, uzavřený/otevřený a vnitřní/vnější. Vnímání prostoru je ovlivněno egocentrismem dítěte. **Vnímání času** je velmi nepřesné a činí dítěti v tomto věku potíže, má tendenci časové úseky přeceňovat. Dítě je orientováno na přítomnost, minulost a zvláště budoucnost nemají v tomto období přesný obsah. Dítě se orientuje podle opakujících se událostí a jevů, zejména podle těch, které se ho přímo týkají. **Vnímání počtu** se rozvíjí postupně. Nejdříve děti znají názvy čísel, ale pojmu jako takovému ještě nerozumí. Nejprve se naučí obecný pojem změny množství. V praxi to znamená, že dítě ví, že pokud trochu odebereme, počet se sníží, a pokud trochu přidáme, počet se zvýší. (Wedlichová a Heřmanová, 2008)

Na vytváření matematických představ se podílí několik dovedností a schopností: motorika, řeč, zrakové, sluchové, hmatové, prostorové a časové vnímání. Při rozvíjení základních matematických představ pracujeme nejprve s předměty a následně až s obrázky. Na konci předškolního období by mělo dítě ovládat chápání množství do šesti, některé děti zvládají

i počet vyšší. Hry jako Domino, Člověče nezlob se a kuželky pomáhají k rozvoji matematických představ. (Bednářová, Šmardová, 2011)

U zrakového vnímání Plevová (2008) uvádí, že dítě je již schopno rozlišit i doplňkové barvy - růžová, fialová, oranžová. Sluchově je schopno rozlišit nejrůznější zvuky - zpěv ptáků, hluk z dopravy, cinkání klíčů. Čichové a chuťové vnímání se zpřesňuje, dítě rozezná sladkost, kyselost, hořkost a slanost. Hmatem rozpozná věci a dokáže pojmenovat i rozlišit vlastnosti předmětu.

Paměť a pozornost

Vágnerová (2012, s. 202) uvádí, že *„vývoj paměťových schopností závisí na zrání příslušných mozkových struktur i na možnosti tyto předpoklady rozvíjet. Paměť se rozvíjí v interakci s ostatními kognitivními schopnostmi a napomáhá jejich rozvoji“*.

Předškolák si umí úmyslně zapamatovat i podněty, které pro něj nejsou citově podmíněny. Logickou paměť u dítěte rozvíjíme přiměřeným a srozumitelným námětem. Doporučuje se nepodceňovat vysvětlování velmi jednoduchých věcí. S vývojem dítěte roste rozsah paměti a rozvíjí se i její trvalost. Předpokladem pro syntetické učení je právě rozsah a trvalost paměti. (Wedlichová, 2008)

Dítě ve věku, kdy nastupuje do základní školy, musí být vybaveno schopností udržet koncentraci i na úkol, který není až tak moc přitažlivý. Dítě by mělo mít schopnost samostatně pracovat a soustředit se bez velké dopomoci dospělého. Dítě, které nemá dostatečně rozvinutou tuto schopnost, je nezralé pro nástup do ZŠ. (Kutálková, 2010)

Myšlení

Na konci předškolního období u dítěte převládá názorné myšlení, fáze symbolického myšlení byla ukončena. Dítě nejprve žije v představě, že jeho názor sdílí i jeho okolí, projevuje se zde egocentrismus, který by měl ale v posledním roce povinného předškolního vzdělávání ustupovat. Autorka uvádí i další znaky myšlení v tomto období: antropomorfismus (přisuzování lidské vlastnosti předmětům), prezentismus (chápání ve vztahu s přítomností) a fantazijní představy (logické myšlení je v pozadí nad představou). (Šulová, 2014)

Znakem myšlení předškolních dětí je jeho útržkovitost a nepropojenost. Celkově mu chybí komplexní přístup, jejich uvažování je zaměřené na jednu konkrétní oblast. Zdokonalují se

myšlenkové operace jako je analýza, syntéza, srovnávání, třídění a zobecňování. (Vágnerová, 2000)

1.3 Emocionální vývoj a socializace

Ve většině případů děti nastupují do mateřské školy kolem třetího roku života a postupně získávají zkušenosti s jinými dětmi a s paní učitelkou. Dítě se učí spolupracovat s vrstevníky, dodržovat a respektovat pravidla, a také se začleňuje do kolektivu. Dítě se v prostředí mateřské školy cítí jistě a bezpečně, právě z důvodu opakujícího se režimu a jasně vymezených pravidel. (Otevřelová, 2016)

Opravilová a Kropáčková (2014) uvádí, že dítě v posledním roce v mateřské škole už dokáže plně fungovat v odloučení od rodiny. Dokáže se samo pohybovat v bezpečném prostoru a verbálně komunikuje s okolím. Samostatnost dítěte se projevuje tím, že dokáže požádat o pomoc, umí vyjádřit vlastní názor, ale zároveň umí přijmout i ten odlišný. Také by mělo umět rozlišit komunikaci s dospělým a s dítětem. Dítě ovládá své chování a jednání, emoční labilita a impulzivita odeznívá. V případě, že se tak neděje, je nutné zvážit odklad školní docházky (dále jen OŠD). Šulová (2014) zmiňuje, že vstup do ZŠ je významným mezníkem v procesu socializace dítěte.

2 Školní zralost

Autorky Bednářová a Šmardová (2011, s. 2) definují „...školní zralost jako dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu: nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí“.

Definice školní zralosti od Langmeiera a Křejičřové (2006) odrážří myšlenky Jana Ámose Komenského. Autoři vycházeli z jeho myšlenek, které shrnul v publikacích Informatorium školy mateřské a Velká didaktika. „Za školní zralost budeme považovat takový stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který:

- 1) je výsledkem úspěšně dovršeného vývoje celého předchozího období útlého a předškolního dětství,
- 2) je vyznačen přiměřenými fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadovaný výkon ve škole a je doprovázen pocitem štěstří dítěte,
- 3) je současně dobrým předpokladem budoucího úspěšného školního výkonu a sociálního zařízení.“ (Langmeier a Krejčřřová, 2006, s. 106-107)

Výkladový slovník z pedagogiky definuje pojem školní zralost následovně: „Školní zralostř rozumřme takovou fyzickou a psychickou připravenost dítěte na školu, která mu umožňuje optimální zapojení do vyučovacího procesu bez nebezpečř ohrožení fyzického a duševního zdraví při školní zátěži, umožňuje dítěti úspěšně si osvojit školní zralostř a dovednosti. Dítě má přiměřené fyzické a psychické dispozice pro potřebný výkon ve škole.“ (Kolář, 2012, s. 145)

Školní připravenost je termřn, který se čím dál více používá i v běžné populaci. Školní připravenost zahrnuje kompetence v oblasti kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní a tělesné. Jsou to kompetence, které dítě rozvíjí učením a sociální zkušenostř zejména v mateřské škole. V rámciovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání najdeme tyto kompetence podrobněji zpracované. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Připravenost dítěte na školní docházku závisř na znalosti, jak se učit. Goleman (1997) uvádř sedm důležitých aspektů učení:

1. Sebevědomř. Dítě má pod kontrolou své pochyby i chování. Ví, že pokud se do něčeho pustř, snaha bude oceněna, případně mu dospělř pomohou.

2. **Zvídavost.** Učení dítě bere jako příjemné, objevovat nové věci bere jako zajímavou činnost.
3. **Schopnost jednat s určitým cílem.** Uvědomuje si vlastní schopnosti, umí jednat vytrvale.
4. **Sebeovládání.** Má vlastní chování pod kontrolou, umí ho přizpůsobit a ovládat.
5. **Schopnost pracovat s ostatními.** Dítěti je porozuměno a zároveň dítě umí porozumět ostatním.
6. **Schopnost komunikovat.** Umí slovně vyjadřovat myšlenky, pocity a představy.
7. **Schopnost spolupracovat.** Dítě dokáže nalézt rovnováhu mezi vlastními potřebami a potřebami ostatních.

Mezi oblasti, které jsou důležité, při posuzování školní zralosti řadíme: tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav, úroveň vyspělosti poznávacích (kognitivních) funkcí, úroveň práceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky) a úroveň zralosti osobnosti (emocionálně-sociální). Kritéria školní zralosti jsou nastaveny, ale může přijít situace, kdy je potřeba kritéria odsunout do pozadí a jednat intuitivně, s citem a na základě zkušenosti. Je potřeba brát v úvahu i další faktory, jako je aktuální životní situace dítěte a jeho rodiny. Příkladem je psychicky náročné období, jako je rozvod rodičů, stěhování, úmrtí v rodině, změna jazykového prostředí nebo jakékoli trauma, na které dítě potřebuje čas. (Bednářová, Šmardová, 2011)

2.1 Tělesný vývoj a zdravotní stav

Kutálková (2010) uvádí, že pokud uvažujeme o odkladu školní docházky, musíme pečlivě zvážit zdravotní potíže dítěte. Tím je myšlena častá nemocnost jedince, děti chronicky nemocné, děti tělesně křehké i děti nedonošené. V takových situacích bychom měli důkladně zvážit, jestli je nástup do první třídy vhodný.

Celkové posouzení zdravotního stavu a tělesného vývoje dítěte je v kompetenci lékaře, praktického či odborného. Prospěšný zde může být i podnět od lékaře k vyšetření psychologickému, psychiatrickému, neurologickému, případně jinému odbornému. Tělesnou vyspělost, výšku a váhu, musíme brát v úvahu, ale není to prvořadý ukazatel školní zralosti. Bednářová a Šmardová uvádí, že drobnější postava může způsobovat větší unavitelnost a nižší odolnost vůči stresu a zátěži. U dětí se smyslovými vadami, tělesnými vadami a jinými chronickými onemocněními je velmi důležité zvážit nástup do první třídy. Také je důležité zvážit typ základní školy. Je vhodné, aby děti byly vyšetřeny ve speciálně-pedagogickém

centru a rodičům bylo poskytnuto poradenství v oblasti školní zralosti od odborníků. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Kutálková (2010) uvádí, že častá nemocnost může být velkou komplikací. Dítě nemá možnost plynulé a pozvolné adaptace, navazování vztahů ve třídě je znesnadněné a je ochuzeno o přímý výklad učitele a aktivity se spolužáky.

2.2 Kognitivní funkce

Dosažená úroveň rozumových schopností a rovnoměrný vývoj v jednotlivých oblastech je předpokladem pro zvládnutí trivია (čtení, psaní, počítání). U dětí, které výrazněji zaostávají za vrstevníky, je běžný OŠD. Rozhodnutí o zahájení školní docházky či odkladu je nutné posoudit v kombinaci i s jinými schopnostmi dítěte, jako je například reakce na neúspěch, trpělivost nebo soustředěnost. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Bednářová a Šmardová (2011) rozdělují skupinu kognitivních předpokladů na tyto schopnosti:

- vizuomotorika, grafomotorika
- řeč
- sluchové vnímání
- zrakové vnímání
- vnímání prostoru
- vnímání času
- základní matematické představy

2.3 Práceschopnost

Důležitou oblastí školní zralosti jsou pracovní předpoklady a návyky. Školní práce klade nároky na všechny kvality pozornosti (vytrvalost, stálost, odolnost vůči rušivým vlivům z okolí, intenzitu). Děti nemají problém s bezděčnou pozorností; to je taková, kde si dítě hru nebo úkol zvolilo samo. Dítě potom úkol baví a naplňuje ho. U záměrné pozornosti si ale dítě úkol samo nevolí, je mu přidělen. Důležité je, aby dítě chtělo poznávat a učit se. Dítě by mělo mít přiměřený smysl pro povinnost, zodpovědnost a mělo by být schopno dokončit i úkol, který pro něj není zajímavý. Vyzrálost centrální nervové soustavy, která úzce souvisí s vyzrálostí osobnosti, podmiňuje práceschopnost jako takovou. Je důležité vést dítě k samostatnosti,

rozvíjet záměrnou pozornost pomocí her, úkolů a časopisů plynule již před nástupem do školy. U předškoláka se předpokládá samostatnost v přípravě na hodinu a při vypracování jednotlivých úkolů. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Beníšková (2007) uvádí, že dítě je schopno udržet pozornost okolo deseti minut u činnosti, která ho nezaujala a nebaví ho.

2.4 Osobnost dítěte

Po zahájení školní docházky jsou na vyzrálost osobnosti dítěte kladeny poměrně velké nároky, a to jak v oblasti sociální, tak i emocionální. Od dítěte se očekává určitá míra emocionální stability, přiměřené zvládnání vlastních emocí, sebeovládání. Dále je důležitá odolnost vůči neúspěchu a jiným překážkám, se kterými se dítě ve škole zákonitě setká. Mezi dětmi jsou velké rozdíly v tom, jak tyto nároky zvládají. Některé děti jsou vyrovnané, radostné a ke všemu přistupují se sebedůvěrou a zvědavostí. Jiné jsou více úzkostné, ostýchavé, snadno se rozpláčou a s neúspěchem se těžko vyrovnávají. Stejně důležitá jako emocionální vyzrálost je i sociální vyspělost. Rozumíme tím určitou míru adaptability a sociální dovednosti. Důležitá schopnost školáka je začlenit se do kolektivu spolužáků, odloučit se od rodiny a naučit se respektovat cizí autoritu. Je žádoucí rozvíjet sociální dovednosti, dávat dětem dostatek prostoru pro setkávání s ostatními dětmi, podporovat kamarádské vztahy, důsledně učit dítě základům slušného chování, ale i rozvíjet empatii. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Budoucí školák by měl být v co největší míře samostatný. Měl by být schopen hlídat si své věci, připravit se samostatně na další hodinu, také orientace v budově školy by neměla být pro školáka překážkou. Beníšková uvádí, že dítě sociálně zralé se umí podřídit autoritě, zná a dodržuje školní pravidla, spolupracuje s ostatními spolužáky a dokáže přijmout prohru. (Beníšková, 2007)

2.5 Příčiny nezralosti dítěte

Pedagogicko-psychologická poradna Ostrava uvádí následující příčiny nezralosti:

- *nedostatky v somatickém vývoji a zdravotním stavu*
- *opožděný mentální vývoj, snížení kognitivních dovedností*
- *nerovnoměrný vývoj, oslabení dílčích funkcí a schopností*

- *neurotický povahový vývoj, neurotické rysy a symptomy*
- *nedostatky ve výchovném prostředí a působení na dítě - vlivy deprivace*

Drobné vývojové nerovnoměrnosti jsou u dětí časté, každé dítě se vyvíjí vlastním tempem v závislosti na vrozených dispozicích a na prostředí, ve kterém vyrůstá. Pokud jsou vývojové nerovnoměrnosti rozpoznány včas, je možné záměrným působením úspěšně vyrovnat nedostatky ještě před nástupem do základní školy. Výraznější vývojová nevyzrállost je velkou překážkou pro úspěšnost dítěte ve škole a je na místě řešení OŠD. (Co máme dělat, když máme doma předškoláka?, online)

3 Zápis dětí do ZŠ

Pro budoucího školáka je vstup do školy velká změna v životě. Změní se mu prostředí, spolužáci i paní učitelka, najednou nemá možnost svévolné hry, jako tomu bylo doposud. Jen některé dítě se do ZŠ bezvýhradně těší, vždy má v hlavě aspoň malou pochybnost, jak to zvládne. Důležitou roli zde hraje to, jak k budoucí škole přistupují rodiče. Někteří vstupu do ZŠ nepřisuzují velkou pozornost - „Je ti šest, tak to zvládneš“. Jiní naopak berou tento mezník jako konec dětství dítěte - „Ty jsi chudinka, už se budeš muset učit.“ Často v rodinách slouží budoucí škola jako strašák a výchovný aktér - „Však počkej ve škole, tam tě srovnají“. Dítě ze svého okolí sbírá rozdílné informace o škole a v hlavě si dává dohromady svoji představu. Tedy není divu, že se z rozmanitosti informací nějaká pochybnost objeví. (Kutálková, 2010)

Zápis do školy je pro dítě prvním seznámením s prostředím školy a paní učitelkou. Zápis dítěti upřesní představy o škole a většinou se stává pozitivní vzpomínkou. Zápis by měl podpořit těšení dítěte do školy.

Kromě seznámení se školou plní ještě několik dalších funkcí:

- legislativní úkon
 - probíhá diagnostika ze strany školy
 - předání informací rodičům (co je od dítěte očekávané za dovednosti a vědomosti)
- (Bednářová, Šmardová, 2011)

3.1 Legislativa zápisu do ZŠ

Legislativa o zápisu dětí do základních škol se opírá o školský zákon (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání).

„Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad“. (Zákon č. 561/2004 Sb., § 36 odst. 3)

„Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku“. (Zákon č. 561/2004 Sb. § 36 odst. 4) Konkrétní datum zápisu do ZŠ stanovuje a zveřejňuje obvyklým způsobem ředitel školy. (Informace k organizaci zápisů k povinné školní docházce, online)

Zákonný zástupce má jistotu, že ve spádové škole bude pro jeho dítě místo, ale může využít možnost vybrat svému dítěti i jinou základní školu než pouze spádovou. (Zákon č. 561/2004 Sb., § 36 odst. 5)

3.2 Opatření k zápisům do ZŠ pro školní rok 2020/2021

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) vydalo opatření, které mění průběh zápisů dětí do základních škol v roce 2021. Mimořádné opatření vlády má sloužit jako ochrana obyvatelstva v souvislosti s onemocněním Covid-19. Zápisy k povinné školní docházce se uskuteční jako běžně, v měsíci dubnu, tak, jak stanovuje školský zákon. Stejně tak zůstávají i legislativní náležitosti zápisu. Změnou je upuštění od tradičních postupů při zápisu do ZŠ, vypuštěna je motivační část.

Vzhledem k mimořádným opatřením, které situace vyžaduje je stanoveno:

- 1. organizovat zápisy bez osobní přítomnosti dětí ve škole. Upřednostnit, pokud je to možné, podání přihlášky bez osobní přítomnosti zákonného zástupce dítěte ve škole (datová schránka, email s elektronickým podpisem), případně dle konkrétní situace osobně do školy nebo poštou.*
- 2. pro přijetí žádostí o přijetí k povinné školní docházce stanovit dostatečně dlouhé období v rozmezí stanoveném školským zákonem, tedy od 1. 4. 2020 do 30. 4. 2020.* (Opatření k zápisům do ZŠ pro školní rok 2020/2021, online)

V podrobnějším doporučení k organizaci zápisů MŠMT doporučilo uspořádat setkání se zapsanými dětmi. V době, kdy už nebudou nutná protiepidemická opatření, se uskuteční setkání, kde se děti seznámí s prostředím třídy a školy, se vzdělávacím programem, učiteli. Tato část nebude v rámci zápisu, ale až po skončení mimořádných opatření v souvislosti s onemocněním Covid-19.

Zápis proběhne pouze distanční formou, a to předáním dokumentace nezbytné k přijetí dítěte (včetně dokumentace ze školského poradenského zařízení) příslušné škole. V případě nutnosti škola může využít běžné ICT nástroje pro distanční komunikaci s rodiči. Zápis proběhne bez motivační části pro děti a bez jejich přítomnosti. Škola vyhodnocuje výsledky přijetí přesně podle zveřejněných formálních kritérií. Přijímány jsou přednostně děti ze spádové oblasti. Spádová oblast je předem určena a je veřejná, ve spádové škole má zákonný

zástupce jisté volné místo. V případě, že zveřejněná kritéria nestačí, rozhoduje o přijetí losování. (Opatření k zápisům do ZŠ pro školní rok 2020/2021, online)

3.3 Význam zápisu do ZŠ

Beníšková (2007) je toho názoru, že zápis je významný den pro rodiče i pro děti. Den, kdy je dítě zapsané do školy, je dalším krokem ke vzdělání dítěte. Většinou je den slavnostnější a k zápisu dítě doprovází oba rodiče. Beníšková apeluje na rodiče, aby si na zápis udělali dostatek času, a to před i po zápisu. V den zápisu by měla být směřována pozornost především k budoucímu školákovi. Oslava zápisu, třeba v cukrárně, umocní pocit dítěte, že chodit do školy je něco významného.

Lišková (2018) zdůrazňuje důležitost zápisu, a to ve smyslu prvního zažitého úspěchu dítěte ve škole a jeho následnou motivací. Autorka uvádí dvě formy, jak lze organizovat zápis. Tradiční pojetí zápisu a alternativní formu, kdy děti navštěvují jednotlivá stanoviště a řeší různé úkoly a stanoviště. Za nevhodnou formu zápisu považuje distanční zápis bez přítomnosti dítěte. (Zápis do 1. třídy - ano, ne, jak a proč?, online)

3.4 Spolupráce rodiny, MŠ a ZŠ

Mnoho rodičů usiluje o to, aby jejich dítě již před vstupem do první třídy umělo psát, číst a počítat. Představují si, že když už to děti budou umět, budou ve škole více úspěšné a nebudou mít problémy. Je tedy důležité zdůraznit, že *„cílem předškolní přípravy totiž rozhodně není dítě především naučit číst a psát, „aby mu to pak ve škole lépe šlo“, ale zajistit především maximální a harmonický rozvoj schopností, které umožní, aby dítě bylo -až přijde čas- při výuce čtení, psaní a počítání bez větší námahy úspěšné.* (Kutálková, 2014, s. 15)

Vstup do školy je důležitým momentem, ale nejen pro dítě, ale i pro jeho okolí. Před nástupem do školy je dítě v centru pozornosti rodičů, prarodičů, učitelek mateřské školy, dětského lékaře a někdy i školského poradenského zařízení. Upřímný zájem dítěti usnadnit vstup do školy je téměř samozřejmý, ale každý aktér má jiné pocity, pohled i motivaci. Děti jsou v očekávání a sbírají různorodé informace ze svého okolí. Rodiče jsou v napětí, je to pro ně velmi náročné období a rozhodnutí. Učitelé cítí zodpovědnost a potřebu profesionálního přístupu. Odborníci ze školských poradenských zařízení se zaměřují na kvalitu a jsou v pozici nezaujatého pozorovatele. (Zápis do 1. třídy - ano, ne, jak a proč?, online)

Organizované návštěvy základní školy pro děti, které půjdou následně k zápisu, beru jako velmi motivační prvek pro budoucí školáky. Pracuji jako učitelka mateřské školy a každoročně moje třída předškoláků jde na „návštěvu“ do blízké ZŠ. Předškoláci zažijí aktivně hodinu ve škole, kde je paní učitelka zapojuje do činností. Dozví se, jak to ve škole chodí a vypadá. Vyzkouší si školní lavice, prohlédnou si pomůcky dětí z první třídy. Paní učitelka případně odpovídá na jejich otázky a v našem případě děti vidí i kamarády, kteří dříve chodili do naší mateřské školy. Děti se vždy opravdu moc těší, až se podívají do velké školy. Zpětná vazba od rodičů je taky velmi pozitivní. Bohužel v letošním roce z důvodu protiepidemických opatření se návštěva neuskuteční.

V naší mateřské škole je zvykem, že paní učitelky z prvních tříd přijdou k nám, do mateřské školy, na konzultace s rodiči. Probíhá to jako velká beseda, kam mohou přijít rodiče budoucích školáků a zeptat se na věci, které jim jsou nejasné a chtějí se o nich ujistit. Většina rodičů se zajímá hlavně o průběh zápisu, potřebné dovednosti dětí k nástupu do první třídy, ale také o konkrétní informace ze základní školy. Většina dětí má spádovou školu právě tu, ze které k nám dochází paní učitelky. Zpětné vazby od rodičů jsou velmi pozitivní, rodiče si potvrdí informace, které už mají od nás, učitelek z mateřské školy, ale také se zajímají o interní informace ze základní školy.

Rodič má právo rozhodnout o škole, kam jeho dítě nastoupí. Není povinností dávat dítě do ZŠ v místě bydliště. Rodiče se velmi často informují o pověsti školy, zajímají se o její úroveň a o zaměření školy a její nabídku mimoškolní činnosti. Rodiče by měli brát v úvahu vzdálenost od školy, aby se dítě mohlo setkávat se spolužáky i mimo vyučování. Autorka souhlasí s důležitostí výběru školy, ale ještě více zdůrazňuje právě důležitost správné doby, kdy dítě začne do školy chodit, tedy jestli je zralé pro školní docházku. (Kutálková, 2010)

3.5 Rizika předčasného nástupu do ZŠ

Kutálková (2010) zmiňuje dvě možnosti, které nastanou, pokud rodiče pošlou do ZŠ dítě nezralé. V lepší variantě bude muset dítě vynaložit zvýšené úsilí, a přesto jeho výsledky budou spíše v pásmu průměru. I méně nadaný spolužák, který měl OŠD, na tom bude lépe, a to jen protože je lépe vybavený na školní zátěž, tedy se nejedná o úroveň intelektu. U dítěte převládá pocit neúspěšnosti a školu vnímá jako velkou námahu. Horší variantou by byl návrat do mateřské školy pro nesoustředěnost, hravost a nezvládání školního prostředí. Tato varianta je využívána jen zřídka a v krajní nouzi.

Dítě, které vstoupí do prostředí školy nezralé, může být neúspěšné v různých oblastech, ale zejména u něj převládá pocit selhání, ztrácí motivaci pro učení, a to nejen v první třídě nebo celé ZŠ. Chybné rozhodnutí rodiče může mít i celoživotní dopad na neúspěšnost dítěte v životě. Byl to jeden z důvodů pro zavedení povinné školní docházky do mateřské školy poslední rok před nástupem do školy. Autorka zdůrazňuje možnou psychickou bariéru, selhání a pocity méněcennosti, které vznikají, pokud má dítě odklad až v průběhu nezvládnutí první třídy. (Fasnerová, 2018)

4 Odklad školní docházky

Upozornění na možnost OŠD berou někteří rodiče překvapeně až dotčeně. Nejčastěji bývají rodiče upozorněni na tuto možnost od učitelky mateřské školy, dětského lékaře, nebo jiného odborníka. Kutálková nesouhlasí s názorem, že by dítě ztratilo celý rok, což je jedna z nejčastějších reakcí rodičů na možný odklad. Pokud další rok bez nových povinností a úkolů přinese budoucímu školákovi snadnější a úspěšnější vstup do školního prostředí, tak to bude určitě pro dítě přínos. Když se na odklad podíváme v širokém měřítku, dítě bude starší a vyspělejší v situaci, kdy bude rozhodovat o svém budoucím povolání, tedy zaměření střední školy. Předpokladem je, že starší dítě umí lépe objektivně vyhodnotit okolnosti, které přirozeně vzniknou při výběru střední školy. (Kutálková, 2010)

Může nastat i situace, kdy je dítě zralé a rodiče žádají o OŠD. Mezi obvyklé argumenty patří, že dítěti „nechtějí krátit dětství“, že „není kam spěchat“, že „bude ve třídě nejmladší“. Jedná se o situaci, kdy na vstup dítěte do školy nejsou připraveni rodiče. Často ale rodiče nezralých dětí, které na školu opravdu nejsou připraveny, nedbají na doporučení paní učitelky a jiných odborníků, a přesto zapíší nezralé dítě do ZŠ. Největší následky předčasného nástupu ponese dítěte samotné. V případně ambiciózních rodičů, kteří přeceňují schopnosti a dovednosti svého dítěte a žádají o předčasný nástup do školy, je důležité jim vysvětlit, proč by dítě mělo zůstat ještě v mateřské škole. Samozřejmě jsou i případy, kde je předčasný nástup zcela oprávněný. (Bednářová, Šmardová, 2011)

4.1 Legislativa odkladu školní docházky

Pokud dítě není tělesně nebo duševně vyspělé pro nástup do první třídy, má zákonný zástupce možnost požádat ředitele školy o odklad školní docházky. Běžně k této žádosti dochází během probíhajícího zápisu do ZŠ, v letošním roce je tomu pouze písemně na základě informace od konkrétní školy. Důvodem je epidemiologická situace ve státě a s ní nařízená opatření o bezkontaktním zápisu. Žádost o OŠD musí být doporučena také školským poradenským zařízením, klinickým psychologem, nebo jiným odborným lékařem. Začátek povinné školní docházky je možné odložit nejdéle do roku, v němž dítě dovrší osmi let. (Zákon 561/2004 Sb., § 37 odst. 1)

Při zápisu je škola povinna informovat zákonné zástupce o možnosti OŠD a to i bez přihlídnutí na školní zralost dítěte. Pokud škola doporučí odklad, ale zákonný zástupce nesdílí

stejný názor, je jediným kritériem pro přijetí věk dítěte. Samotná škola nemůže znemožnit zahájení školní docházky na základě výsledků dítěte u zápisu. (Informace k organizaci zápisů k povinné školní docházce, 2017)

4.2 Školská poradenská zařízení pro diagnostiku školní zralosti

Posláním školských poradenských zařízení je poskytovat poradenské služby dětem, žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. Poradenské služby jsou poskytovány bezplatně a to na základě žádosti žáka, jeho zákonných zástupců, škol, školských zařízení, nebo na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci. Školské poradenské zařízení musí vydat zprávu vždy, když proběhla psychologická nebo speciálně-pedagogická diagnostika. Při poskytování poradenských služeb dodržuje pravidla stanovené ve vyhlášce č. 72/2005 Sb. v § 2a. Ve zmíněné vyhlášce lze najít dva typy školského poradenského pracoviště: pedagogicko-psychologickou poradnu (dále jen „poradna“) a speciálně pedagogické centrum (dále jen „centrum“). (vyhláška č. 72/2005 Sb.)

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)

Hlavní činností poraden je přímá práce s dětmi a žáky škol a školských zařízeních, a to ve věku od tří let do ukončení středního vzdělání. Individuální forma práce převládá před skupinovou. Služby poraden mají pedagogicko-psychologický a speciálně-pedagogický charakter. Pracovníci vykonávají činnost převážně ambulantně, ale probíhá i prostřednictvím návštěv pracovníků poraden ve školách a školských zařízeních. Důležitou součástí činností je mezioborová spolupráce, a proto poradny spolupracují s ostatními specializovanými školskými, zdravotnickými, sociálně-právními zařízeními, ambulancemi a institucemi. (Druhy a základní rámec činnosti školských poradenských zařízení, online)

Rodiče a učitelé využívají pomoci poraden v případě, kdy je vzdělávací proces žáka jakýmkoliv způsobem znesnadněn. Cílem poradny je zjistit příčiny poruch učení, poruch chování a dalších možných problémů ve vývoji osobnosti, výchově a vzdělávání žáků. Tým pracovníků se skládá z psychologa, speciálního pedagoga a sociální pracovníce. Společně zpracovávají odborné podklady k zařazování a přeřazování dětí a žáků do škol a školských zařízení, pro odklad školní docházky, a také vydávají doporučení k integraci. Další službou je poskytování kariérového poradenství a působnost v oblasti prevence rizikového chování. (Působnost školských poradenských zařízení, online)

Mezi standardní činnost poraden patří komplexní nebo zaměřená psychologická a speciálně pedagogická diagnostika, psychologická a speciálně pedagogická intervence a informační a metodická činnost a příprava podkladů pro vzdělávací opatření a dokumentace. Důležitým bodem, který souvisí s tématem mé diplomové práce je: „*Zjišťování předpokladů pro školní docházku, skupinová a individuální psychologická a speciálně pedagogická diagnostika školní zralosti.*“ (Příloha č. 1 vyhlášky č. 72/2005 Sb.)

Speciálně pedagogické centrum (SPC)

Služby center jsou poskytovány ambulantně na pracovišti nebo při návštěvě poradenských pracovníků ve škole, školských zařízeních, v rodině, ale i jiných zařízeních, které pečují o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Terénní práce v centrech je zpravidla vyšší, než bývá v poradnách. Mezi terénní práci patří výjezdy do rodin, do škol i do jiných školských zařízení, jako například dětský domov, stacionář nebo domov sociálních služeb. Ambulantní formy péče se poskytují jednorázově, opakovaně, nebo pravidelně. Odborný pracovník centra je speciální pedagog, psycholog a zpravidla i sociální pracovník. Tým je doplněn o další odborné pracovníky, v závislosti na druhu a stupni zdravotního postižení klientů. (Druhy a základní rámec činnosti školských poradenských zařízení, online)

V druhé příloze vyhlášky č. 72/2005 Sb. je činnost center rozdělena na standardní společné činnosti a standardní speciální činnosti. Komplexní i zaměřená pedagogická diagnostika a psychologická diagnostika, speciálně pedagogická a psychologická intervence a poradenská podpora, informační a metodická činnost, podpora a evidence patří do standardní společné činnosti. Speciální standardní činnosti jsou zaměřeny dle specializace konkrétního centra. Centra vždy poskytují služby žákům, jejich zákonným zástupcům, ale i školám a školským zařízením. Existují centra pro žáky s vadami řeči, se zrakovým postižením, se sluchovým postižením, s tělesným postižením, s mentálním postižením, s autismem, s více vadami a pro žáky hluchoslepé. (Příloha č. 2 vyhlášky č. 72/2005 Sb.)

Vyšetření školní zralosti

Beníšková (2007) upozorňuje, že vyšetření je nezbytné, pokud rodiče žádají o OŠD. Je ale možné i v případě, že si zralosti dítěte rodiče nejsou jisti a chtějí znát pohled odborníka. Pracovník školského pedagogického zařízení vidí dítě nezaujatě a hodnotí ho objektivně. Mají s posuzováním školní zralosti zkušenosti a vychází ze standardizovaných testů. Pracovník

také může doporučit, co je vhodné procvičovat a na co se zaměřit. Vyšetření je nutné v případě předčasného nástupu do první třídy.

Průběh vyšetření se skládá z několika částí. Před vyšetřením mluví speciální pedagog, který jej bude vést, s rodiči. Zajímá se o důvod návštěvy školního poradenského zařízení a sepisuje anamnézu dítěte. Čím více toho rodič odborníkovi prozradí, tím lépe. Následuje samotné vyšetření dítěte, které probíhá bez přítomnosti rodičů. Vyšetření je zaměřeno na rozumový vývoj a znalosti dítěte, na úroveň grafomotoriky, hrubé a jemné motoriky. Posuzuje se řeč, pozornost i paměť. Důležitá je vyhraněnost dominantní ruky. Z pohledu sociální zralosti dítěte se sleduje komunikace s neznámým člověkem, jak se dítě chová bez rodičů, jak je schopno vyhovět pokynům. Vyšetření nebývá dlouhé, trvá přibližně třicet minut. Po vyšetření seznámí odborník rodiče s výsledky vyšetření. Odborník by měl rodičům ukázat výsledky v jednotlivých zkouškách, srozumitelně vysvětlit svůj názor a odpovědět na případné otázky. Z vyšetření je vždy sepsána zpráva. (Beníšková, 2007)

Vyšetření školní zralosti probíhá v hojném počtu v měsíci březnu, případně dubnu. Mimo tyto měsíce se provádí zmíněné vyšetření pouze ve výjimečných případech. Zákonný zástupce musí dopředu podat žádost o vyšetření a domluvit se v mateřské škole na vyplnění dotazníku, který vyplňuje učitel mateřské školy. Dítě je vždy vyšetřováno v dopoledních hodinách. (Speciální pedagog A, 2021)

5 Distanční výuka MŠ březen - duben 2021

Distanční vzdělávání v mateřské škole je zcela novou situací, jak pro učitele, tak pro rodiče. Povinné vzdělávání se týká dětí, které letos musí k zápisu do ZŠ, tedy těch, kteří dovrší šesti let do konce srpna letošního roku. Je logické, že distanční vzdělávání pro obě strany přináší novou situaci, a je tedy prostor na zlepšení v určitých oblastech. Čermáková (2021) zmiňuje komplikace, se kterými se setkala v praxi v rámci distančního vzdělávání. Jako problém viděla chybějící společná pravidla pro všechny mateřské školy, kde je jasně vymezen obsah. Další možnou komplikací je nedostatečná informovanost rodičů, že i distanční forma výuky je pro děti od pěti let povinná. Autorka také zmiňuje technické vybavení mateřských škol. (Distanční vzdělávání v MŠ, online)

Poskytování distanční výuky předpokládá připojení k internetu ze strany učitele i žáka. Mezi další odlišnosti od prezenčního vzdělávání patří příprava učitele, a také dovednosti, které potřebuje k ovládnutí pracovního počítače. Všechny zmíněné předpoklady staví na tom, že učitel i žák vlastní zařízení, na kterém může distanční vzdělávání probíhat. (Asio, Bayucca, 2021)

Pandemie Covid-19 zapříčinila zavírání škol nejen v České republice, ale také po celém světě. Na jejich otevření apeluje článek „Čas se vrátit do školy“. (Munro, Faust, 2020) Ve svém dodatku k článku autor také zmiňuje možné psychické problémy dětí, které mohou nastat, pokud zůstanou školy dále uzavřeny. (Munro, Faust, 2021)

5.1 Doporučení pro vzdělávání distančním způsobem v MŠ

„Tento metodický materiál je určen mateřským školám, na které se od 1. 3. 2021 na základě krizového opatření plošně vztahuje povinnost distančního způsobu vzdělávání za podmínek stanovených v § 184a zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).“ (Doporučení pro vzdělávání distančním způsobem v mateřské škole, online)

Povinnost vzdělávat distančním způsobem měla mateřská škola (dále jen „MŠ“) už od začátku školního roku 2020/2021, ale metodický pokyn pro mateřské školy vydalo MŠMT v březnu při plošném zavření mateřských škol. V úvodu metodiky je zmíněný fakt, že distanční výuka je novou situací pro všechny; doporučuje pedagogům využít osobní zkušenost i příklady z praxe ostatních škol. Celý dokument je přehledně zpracován a rozdělen

do tří barevných sekcí. Modrou barvou jsou označeny informativní části, kde jsou zmíněny zásadní skutečnosti, případně odkazy na jiné zdroje. Zelenou barvou jsou označeny doporučující části, kde MŠMT metodicky podporuje školu. Závazné části jsou označeny žlutou barvou; ty vychází z platných právních předpisů a MŠMT je považuje za stěžejní.

Legislativní rámec je vymezen v první kapitole dokumentu. Škola má povinnost vzdělávat distanční formou, stejně tak má i dítě povinnost vzdělávat se tímto způsobem. Závazná tedy zůstává i účast dětí na vzdělávání, v případě pochybností má škola právo požadovat důvod nepřítomnosti a její omluvení, stejně jako za běžného provozu.

Druhá kapitola obsahuje personální podmínky. Pedagog může vykonávat svoji práci na jiném místě než na pracovišti. Rozvrh přímé pedagogické činnosti určuje ředitel a je povinen ho oznámit minimálně tři dny předem. Počet hodin přímé pedagogické činnosti se nekrátí. V případě, že ředitel nemůže přidělit „předepsaný počet“ hodin, pedagogickým pracovníkům se plat nekrátí.

Mezi formy vzdělávání distančním způsobem patří off-line forma, on-line forma a individuální podpora. Cílem individuální podpory je, aby nikdo nezůstal mimo systém a každý pracoval přiměřeně svým možnostem a podmínkám. Mezi praktická doporučení MŠMT zahrnuje několik podmětů pro distanční výuku. Stěžejní vzdělávání distanční formou spočívá především v inspirativních tipech na společné aktivity dětí a rodičů v domácím prostředí. Dále upozorňuje, že není vhodné realizovat on-line výuku déle než třicet minut za týden a také doporučuje ji realizovat v menších skupinách. Není potřeba stanovit rodičům časový harmonogram ani hodinový rozsah distanční výuky. Jako vhodné se hodnotí založit portfolio, kam si dítě zakládá svoji práci. Důležité je, aby děti dostávaly zpětnou vazbu od učitele k úkolům a aktivitám, které splnily. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá též distančním způsobem a v případě přiznaného podpůrného opatření je doporučeno posílat i individualizované učební materiály, případně konzultace.

Spolupráce školy a rodiče je v distančním vzdělávání stěžejní pro úspěšné vzdělávání dítěte. Vhodné je zvolit jeden způsob komunikace a formu úkolů, aby rodiče nemuseli sledovat více komunikačních kanálů zároveň. Zasílání materiálů je doporučeno jednou až dvakrát týdně, a to v pravidelných intervalech a s dostatečným předstihem. V závěru doporučení jsou přiloženy odkazy, které s aktuální situací souvisí. Ve zmíněném dokumentu

je samozřejmě více doporučení a informací, zmínila jsem ty stěžejní, a to ve stručném rozsahu. (Doporučení pro vzdělávání distančním způsobem v mateřské škole, online)

Praktická část

Z teoretické části vyplývá fakt, že okolnosti zápisu do 1. tříd budou v roce 2021 rozdílné než v předchozích letech. Důvodem úpravy náležitostí zápisu do ZŠ je pandemie Covid-19, která ovlivnila i vzdělávání dětí. V praktické části práce budou zodpovězeny výzkumné otázky a hypotézy, které se opírají o teoretickou část práce.

6 Výzkumné šetření

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na průběh a okolnosti zápisů do základních škol v roce 2021, který je ovlivněn pandemií Covid-19. Snaha je nahlédnout na situaci z co nejvíce úhlů pohledu a tak poskytnout širší náhled na aktuální problematiku.

6.1 Cíl práce a výzkumné otázky

Cílem práce je zanalyzovat průběh zápisů v roce 2021 v olomouckém okrese prostřednictvím zkoumání webových stránek základních škol, zjistit pohled rodičů a zprostředkovat náhled odborných názorů na aktuální situaci ohledně vstupu do ZŠ.

Výzkumné otázky a hypotézy:

VO1: Jaký bude výsledek analýzy zápisů do základních škol v roce 2021?

VO2: Jak hodnotí rodiče průběh distančního vzdělávání, zralost svého dítěte a okolnosti zápisu do základních škol v roce 2021?

VO3: Jaké oblasti školní zralosti jsou problematické u dětí, které plní povinné předškolní vzdělávání pohledem rodičů?

H1: V době uzavření MŠ tráví rodiče více času vzděláváním svého dítěte než v době běžného provozu.

H2: Více než 50% rodičů by ocenilo pořádání motivačního odpoledne pro přijaté žáky.

VO4: Jaký bude pohled odborníků na okolnosti zápisu do základních škol v roce 2021?

6.2 Metodika výzkumného šetření

Analýza webových stránek a dotazníkového šetření patří do kvantitativního výzkumu, zatímco rozhovory s odborníky se řadí mezi kvalitativní metody výzkumu. Diplomová práce je kombinací kvantitativního a kvalitativního výzkumu, je tedy smíšeným výzkumem.

Použité metody a techniky získávání informací:

- Analýza
- Dotazník
- Rozhovor

Dotazník

Průcha, Walterová a Mareš (2003, str. 49) definují tuto psychologickou metodu jako: „...významný a diagnostický prostředek ke shromažďování informací prostřednictvím dotazování osob...předkládaný v písemné formě.“ Dále upozorňují, že objektivnost výsledků závisí významně na formulaci otázek, výběru respondentů a způsobu zadávání dotazníku. Využití v praxi má dotazník velmi široké, autoři ale uvádí, že často dochází ke zkresleným interpretacím z důvodu konstrukce dotazníku.

Rozhovor

Jedná se o nejčastěji používanou metodu sběru dat v kvalitativním výzkumu. Také se označuje jako in-depth interview (hloubkový rozhovor). Obecně lze rozhovor definovat jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu pomocí několika otevřených otázek. (Švaříček, Šed'ová, 2014)

6.3 Analýza průběhu zápisů v roce 2021 v olomouckém okrese

V praktické části diplomové práce je zařazen průzkum webových stránek základních škol v olomouckém okrese. Zaměřila jsem se na informace, formy a materiály vztahující se k zápisu do prvních tříd, které jsou zveřejněny na daných webových stránkách. Na začátku jsem si stanovila kritéria, která jsem si značila do předem připravené excelové tabulky, tu jsem během průzkumu upravovala a doplňovala podle získaných informací.

Jednotlivá kritéria jsem se snažila stanovit z pohledu rodičů; chtěla jsem vyhledávat takové informace, které nejčastěji hledají právě rodiče budoucích prvňáčků. Sběr zmíněných informací probíhal v mateřské škole v průběhu informačních schůzek pro rodiče předškoláků. Dotazovala jsem se rodičů, jaké informace jsou pro ně na webových stránkách škol nejdůležitější. Zjistila jsem, že rodiče se pochopitelně nejvíc zajímají o termín zápisu na dané škole a průběh zápisu. Od školy také očekávají potřebné dokumenty a informace. Několik rodičů také zmínilo, že je zajímají pomůcky, které bude dítě v první třídě potřebovat. Další

kritéria jsem stanovila pro ucelenost sama: jedná se o typ základních škol výzkumného vzorku a formu zápisu. Zaměřila jsem se také na motivační odpoledne, které MŠMT doporučilo pořádat po zlepšení pandemické situace ve státě. V průběhu analýzy jsem přidala kritérium online formy zápisu a také využití konkrétního serveru.

Cílem analýzy webových stránek je odpovědět na výzkumnou otázku; *Jaký bude výsledek analýzy zápisů do základních škol v roce 2021?*

Analýza zmíněných webových stránek probíhala od 29. 3. do 5. 4. 2021, tedy v takovém termínu, kdy už jsem předpokládala, že informace budou zveřejněné na webových stránkách škol. Získaná data byla zaznamenána do programu Microsoft Excel a v něm byly také vytvořeny grafy. Výzkumný vzorek byl omezen na ZŠ olomouckého okresu, tedy do analýzy webových stránek bylo zahrnuto 102 základních škol (seznamskol.cz, 2021).

6.4 Dotazníkové šetření

Dotazník je určen pro rodiče dětí, které jdou letos k zápisu do ZŠ, včetně těch, co již měly OŠD. Dotazník je sestaven tak, aby v co největší míře reflektoval aktuální situaci k dané problematice. Je zcela anonymní. Dotazník je složený z 18 otázek, které odrážejí spojitost školní zralosti a zápisů do ZŠ v pandemii Covid-19. Otázky jsou z velké většiny uzavřené, ale vždy i s možností „jiné“, aby rodiče mohli upřesnit svůj názor nebo postoj. Dvě otázky jsou otevřeného typu. Celkově dotazník vyplnilo 95 respondentů.

Otázky se týkají časové náročnosti přípravy v domácím prostředí v době neuzavření a uzavření mateřských škol, a také její pravidelnosti. V době uzavření mateřských škol probíhá vzdělávání distančním způsobem, dotazník zde zkoumá postoj rodičů a dětí k zasílaným materiálům. Dvě otázky se týkají odkladu školní docházky ve spojitosti s pandemií Covid-19. Tyto otázky byly zařazeny z důvodu argumentů rodičů z praxe. Dále otázky zkoumají postoj a očekávání o pořádání motivačního odpoledne pro děti. Jsou zařazeny dvě otázky ohledně školní zralosti; dotazník zkoumá, které oblasti má dítě bezpečně zvládnuté a které jsou oslabené. Poslední uzavřená otázka zkoumá obavy rodičů spojené s následujícím školním rokem. Následující otevřená otázka je ponechána pro vyjádření rodičů, se kterými zdroji doma pracují. Druhá otevřená otázka potom umožňuje rodičům uvést svoje další pocity nebo příklady z praxe, které nezahrnovala jiná otázka.

Dotazníkové šetření zjišťuje pohledy rodičů na problematiku spojenou se školní zralostí jejich dětí, které jdou k zápisu do ZŠ v roce 2021. Cílem dotazníkového šetření je odpovědět na výzkumné otázky a potvrdit nebo vyvrátit hypotézy;

- *Jak hodnotí rodiče průběh distančního vzdělávání, zralost svého dítěte a okolnosti zápisu do základních škol v roce 2021?*
- *Jaké oblasti školní zralosti jsou problematické u dětí, které plní povinné předškolní vzdělávání pohledem rodičů?*
- *V době uzavření MŠ tráví rodiče více času vzděláváním svého dítěte než v době běžného provozu.*
- *Více než 50% rodičů by ocenilo pořádání motivačního odpoledne pro přijaté žáky.*

Dotazník sleduje rozdílnost vzdělávání v domácím prostředí během provozu a zavření mateřských škol, dále přístup rodičů a dětí na zasílanou distanční výuku. Zaměřuje se na spojitost OŠD s pandemií Covid-19 a na oblasti školní zralosti. Dále sleduje postoje rodičů k organizaci motivačního odpoledne a jejich obavy spojené s následujícím školním rokem.

Dotazníky byly vyhodnoceny pomocí dat vygenerovaných Microsoft Forms, kde byl dotazník vytvořen. Data byla přenesena do programu Microsoft Excel a byly vytvořeny grafy. Dotazníkové šetření probíhalo od 7. 4. do 15. 4. 2021, tedy v době, kdy rodiče už měli přes měsíc zkušeností s distanční výukou svých dětí. Kritériem výběru respondentů byla povinnost mít dítě v povinném předškolním vzdělávání, místo bydliště nebylo stěžejní pro dotazníkové šetření. Respondenti byli kontaktováni přímo nebo přes organizace pro děti a mládež.

6.5 Pohled odborníků na školní zralost v pandemii Covid-19

Pro ucelenost informací ohledně školní zralosti a zápisu do ZŠ v roce, kdy je všechno trochu jinak, byla snaha vhlédnout do aktuální situace z co nejvíce úhlů pohledu. Myšleny jsou tím nejen pohledy rodičů a učitelů mateřské školy, kteří jsou v úzkém kontaktu, ale i pohledy odborníků, kteří se školní zralostí zabývají. Odborníci, kteří byli vybráni, se setkávají v praxi s problematikou školní zralosti a okolnostmi zápisu do ZŠ. Mezi odborníky patří speciální pedagog, psycholog, speciální pedagog - logoped, pediatr, ředitel ZŠ a MŠ, učitel MŠ a 1. třídy.

Praktická část diplomové práce, věnovaná rozhovorům, nahlíží do problematiky z pohledu uvedených odborníků. Cílem je odpovědět na výzkumnou otázku; *Jaký bude pohled odborníků na okolnosti zápisu do základních škol v roce 2021?*

Rozhovory probíhaly v období 25. 3. - 8. 4. 2021 a to v podobě online hovoru, osobních konzultací i telefonického hovoru. Odborníci byli seznámeni s tématem diplomové práce a jejím cílem. Před rozhovorem byl vždy podepsán informovaný souhlas.

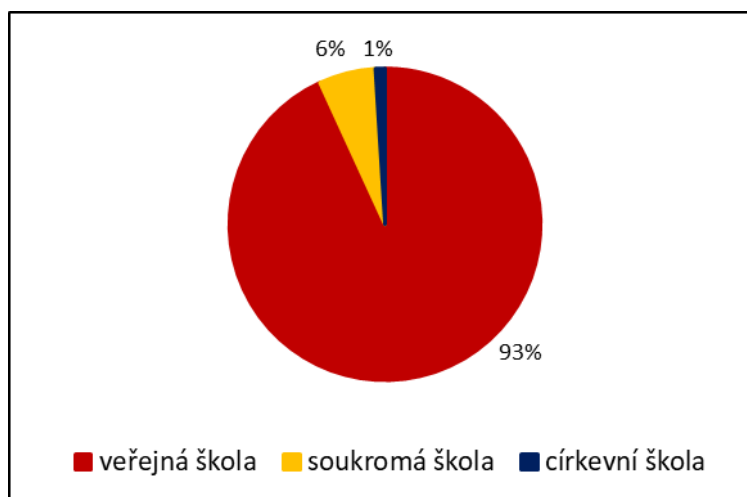
6.6 Analýza získaných dat

Analýza webových stránek základních škol a dotazníkové šetření jsou graficky zpracované do tabulek a grafů, každá položka či otázka je okomentovaná a je přidána interpretace. Rozhovory s odborníky jsou pouze popsány.

Analýza webových stránek ZŠ

Graf č. 1: Školy v olomouckém okrese dle zřizovatele

Pro přehlednost a ucelenost je vybraný výzkumný vzorek graficky zpracován z pohledu zřizovatele škol - poměr škol veřejných, soukromých a církevních.



Graf č. 1: Školy v olomouckém okrese dle zřizovatele

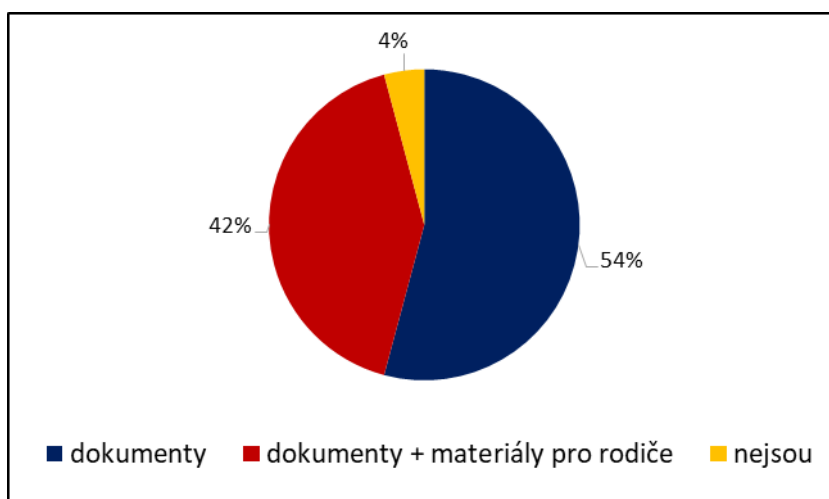
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Výsledky zde nejsou překvapivé, naopak očekávané. Graf je uvedený z důvodu přehlednosti výzkumného vzorku, který byl zkoumán. Z celkového počtu 102 škol je 95 škol veřejných, 6 škol je soukromých a pouze jedna je škola církevní.

Graf č. 2: Dostupné dokumenty na webových stránkách škol k zápisu do 1. třídy

Povinné dokumenty uváděli rodiče hned po termínu zápisu jako nejdůležitější mezi informacemi, které chtějí ohledně zápisu vědět. Dokumenty označené modrou barvou obsahují žádost o přijetí, zápisový list, žádost o odklad školní docházky, ale někde jen přihlášku k zápisu. Modré jsou tedy veškeré dokumenty, které vyžaduje škola pro formální část zápisu. Červené pole označuje školy, které mají na webových stránkách k dispozici zmíněné dokumenty, ale k tomu navíc ještě další materiály pro rodiče. Nejčastějším dalším dokumentem bylo desatero prvňáčka, ale také rady, jak může rodič pomoci dítěti před nástupem do ZŠ, a metodika správného úchopu tužky. Žluté pole označilo čtyři školy, na jejichž webových stránkách nebylo možné dokumenty dohledat.



Graf č. 2: Dostupné dokumenty na webových stránkách škol k zápisu do 1. třídy

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

V grafickém znázornění je zahrnuto 96 základních škol, ve třech školách neprobíhá zápis do 1. ročníku. Jedná se o dětský diagnostický ústav a středisko výchovné péče, ZŠ a dětský domov a ZŠ, která je zřízena při psychiatrické léčebně. ZŠ s logopedickým zaměřením vyžaduje pouze doporučení z centra nebo poradny. Další základní škola poskytuje potřebné dokumenty až na vyžádání. Poslední ZŠ nezahrnutá v grafu nemá na svých webových stránkách žádnou informaci.

Tabulka č. 1: Termín zápisu do základních škol

Termíny zápisu jsou stanoveny zákonem v průběhu měsíce dubna, konkrétní datum stanovuje ředitel školy. MŠMT ve svém pokynu (Zápisy do ZŠ pro školní rok 2020/2021, online) doporučuje využít delší časový úsek z důvodu možných karanténních opatření.

| Termín zápisu | | | Počet škol |
|--|---|---|---|
| 1. - 30. 4. | | | 19 škol |
| 1. - 16. 4 | | | 15 škol |
| 15. - 30. 4. | | | 4 školy |
| 6. - 23. 12. - 16. 1. - 11. 6. - 16. 6. - 30. 8. 7. - 16. 7. - 8. 7. 5. - 16. 5. - 15. 1. - 9. 12. - 23. | 19. - 27. 6. - 7. 8. - 19. 14. - 15. 1. - 4. 20. - 24. 6. - 9. 6. - 21. 6. - 27. 1. - 17. 19. - 26. 16. 15. - 17. | 14. 16. - 17. 1. - 28. 12. - 18. 12. - 14. 1. - 14. 8., 13., 23. 12. - 30. 9. - 25. 1. - 10. 1. - 12. 1. - 23. 6. - 20. | Ostatní školy (Termín se opakuje 1-3x) |
| Termín neuveden | | | 4 školy |
| Zápis neprobíhá | | | 3 školy |

Tabulka č. 1: Termín zápisu do základních škol

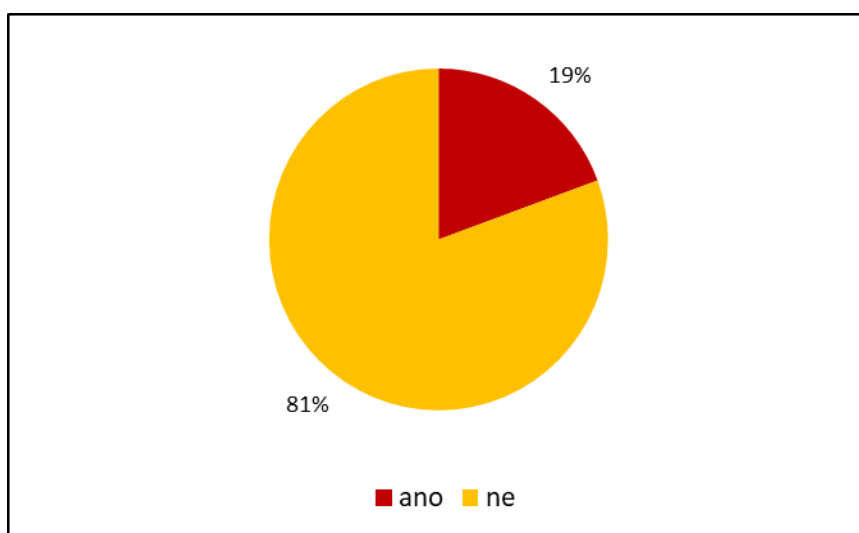
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Rozmezí i termíny jsou velmi rozdílné, ale v běžném režimu probíhají zápisy maximálně v několika dnech, je tedy vidět snaha škol o prodloužení termínu možnosti odevzdání potřebných dokumentů. Neomezený časový úsek pro zápis, tedy celý měsíc duben vypsalo 19 škol. Druhým nejčastějším termínem v olomouckém okrese bylo rozmezí mezi 1. - 16. 4., vypsalo jej 15 škol. Většina ZŠ se držela doporučení a protáhla zápis zhruba na 14 dní. Ojedinele byl zápis stanoven pouze na jeden až dva dny, je ale nutné podotknout, že se většinou jednalo o malotřídní ZŠ, kde vedení školy očekávalo málo žádostí. Dalším možným důvodem je úzká spolupráce mateřské a ZŠ na vesnici.

Graf č. 3: Motivační odpoledne

Motivační odpoledne vnímám jako náhradu za motivační část zápisu pro letošní děti, které nastupují do 1. třídy. Motivační odpoledne bylo ministerstvem pouze doporučeno a graf shrnuje školy, které motivační odpoledne na svých webových stránkách přislíbily. Podmínkou pro zorganizování je zlepšení epidemiologické situace. Uvědomuji si, že průzkum zkoumá webové stránky pouze v aktuálním termínu; věřím, že procento škol, které budou motivační odpoledne pro přijaté děti nakonec organizovat, bude vyšší, než ukazuje graf.



Graf č. 3: Poměr škol, které oznámily motivační odpoledne na webových stránkách

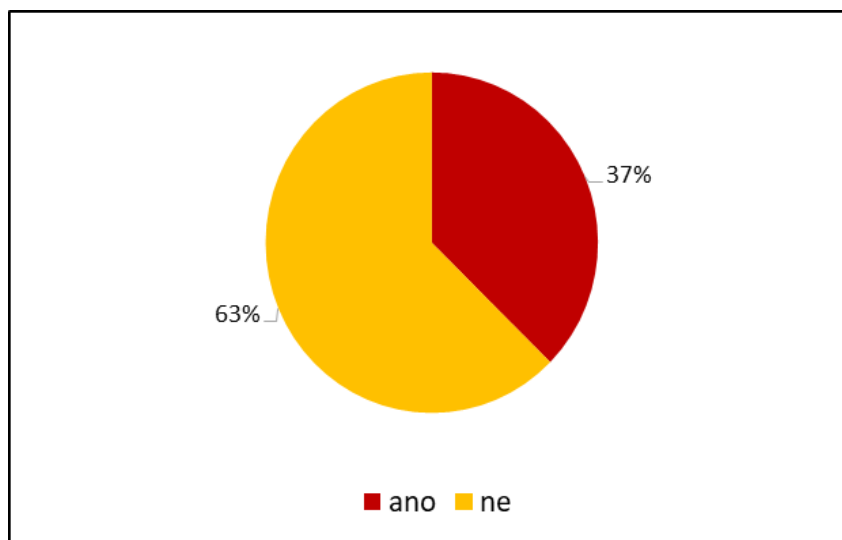
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

V grafickém znázornění je uvedeno 98 základních škol. Pod kritériem „ano“ jsou označeny školy, které počítají s uspořádáním motivačního odpoledne. Některé školy uváděly i konkrétní termíny, všechny byly směřovány na červen. Na webových stránkách zmínilo 19 % škol budoucí uspořádání. Pod kritériem „ne“ jsou zahrnuty školy, které na svých webových stránkách nemají zmínku o motivačním odpoledni. Tři základní školy zápis nepořádají a u jedné se neuvádí žádné informace ohledně zápisu, z těchto důvodů nebyly zahrnuty v grafickém znázornění.

Graf č. 4: Využití online zápisu do základní školy

V průběhu průzkumu jsem několikrát narazila na možnost tzv. „elektronických předzápisů“, kde zákonný zástupce vyplní ve stanovém datu všechny potřebné údaje a odešle online formulář.



Graf č. 4: Využití online zápisu do základní školy

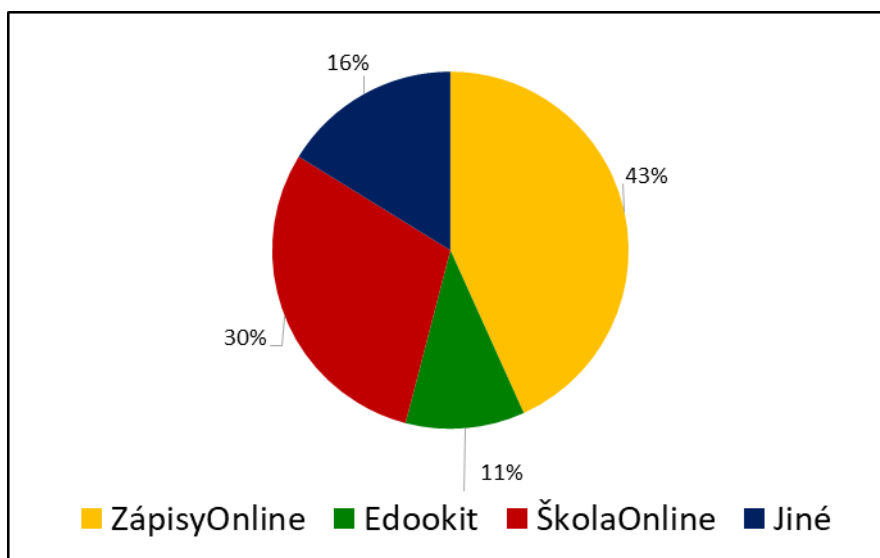
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

V grafickém znázornění je zahrnuto 99 základních škol olomouckého okresu. Červené pole označuje počet škol, které se rozhodly využít „online předzápis“, a to v jakékoliv formě. Žluté pole označuje školy, u kterých formální část zápisu probíhá v klasické formě. Tři základní školy zápis nepořádají a u jedné se neuvádí žádné informace ohledně zápisu, proto nebyly zahrnuty v grafickém znázornění. Dohromady 37 % škol využije u zápisu „online předzápis“.

Graf č. 5: Formy online zápisu do základní školy

Při průzkumu webových stránek jsem si začala všimnout různých variant „online předzápisu“. Důvodem statistiky bylo zjistit, které platformy jsou nejvíce využívány. Většina škol měla přístupný „online předzápis“ přímo na hlavní stránce školy, pomocí obrázkového odkazu.



Graf č. 5: Formy online zápisu do základní školy

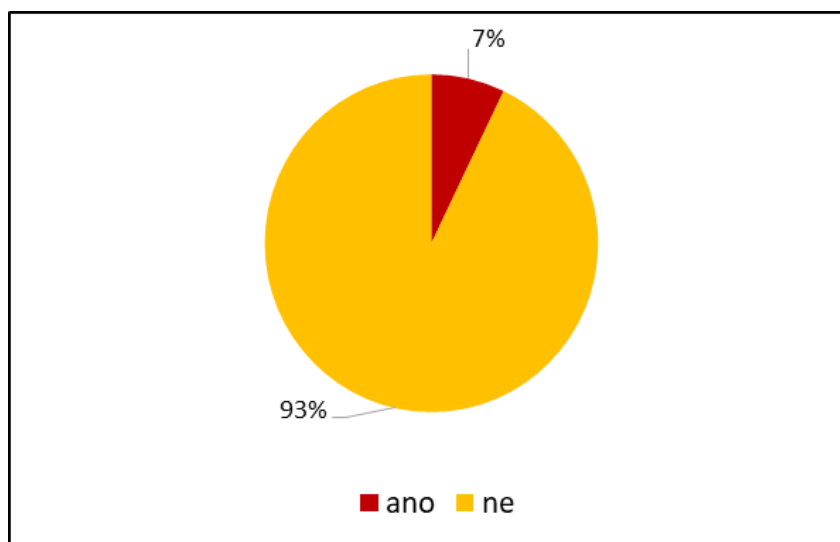
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Mezi tři nejčastěji používané platformy patří Edookit, ŠkolaOnline a ZápisyOnline. Žluté pole označuje platformu ZápisyOnline, která se mezi zkoumaným vzorkem vyskytla šestnáctkrát; u 43 % škol, které se rozhodly používat „online předzápis“. ŠkolaOnline byla využita jedenáctkrát (30 %) a Edookit čtyřikrát (11 %). V grafickém znázornění je zahrnuto dalších šest (16 %) škol pod pojmem „jiné“. Dvě z nich mají vytvořenou vlastní přihlášku, a to přímo na webových stránkách školy. Další dvě školy neuvádí, jakou formou bude online zápis probíhat, ale zmiňují ho. Poslední dvě školy využívají jiné webové stránky, než jsou zobrazeny v grafickém znázornění. Jsou to [liverezervace.cz](https://www.liverezervace.cz) a [reservando.cz](https://www.reservando.cz). Na platformě [reservando.cz](https://www.reservando.cz) si rodiče mohli vybrat čas a na ten si zarezervovat „online školu na zkoušku“. V daný termín se paní učitelka prostřednictvím aplikace ZOOM spojila s rodičem a dítětem. Rodič byl poučen, že do práce dítěte má zasahovat co nejméně. Na platformě [liverezervace.cz](https://www.liverezervace.cz) si rodiče zarezervovali čas osobní prohlídky.

Graf č. 6: Motivační část zápisu do základní školy

Motivační část zápisu je ustálená tradice a bohužel již druhý rok neprobíhá v klasické formě. MŠMT ve svém pokynu (Zápisy do ZŠ pro školní rok 2020/2021, online) zmiňuje možnost uspořádat motivační část prostřednictvím online nástrojů, a to pouze na bázi dobrovolnosti.



Graf č. 6: Pořádání motivační části zápisu

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Z celkového počtu 102 zkoumaných škol se k motivační části přes online nástroje pustilo sedm základních škol. Z hlediska typu škol výsledky nejsou překvapivé, jedná se o čtyři školy soukromého typu a tři veřejného. Pokud se na to podíváme v procentech, přístup soukromých a veřejných škol se velmi liší. Motivační část zápisu online formou pořádá 57 % soukromých škol v olomouckém okrese a pouze 3 % veřejných škol. Při srovnání všech škol potom online motivační část zápisu probíhá na 7 % škol. Tři základní školy zápis nepořádají a u jedné se neuvádí žádné informace ohledně zápisu, z těchto důvodů nebyly zahrnuty v grafickém znázornění.

Další doplňující informace z webových stránek

Ráda bych zmínila ještě několik dílčích informací, na které jsem v průběhu průzkumu na webových stránkách narazila. Jsou to informace, které buď nelze uvést v grafu, nebo je to pro malý počet zbytečné.

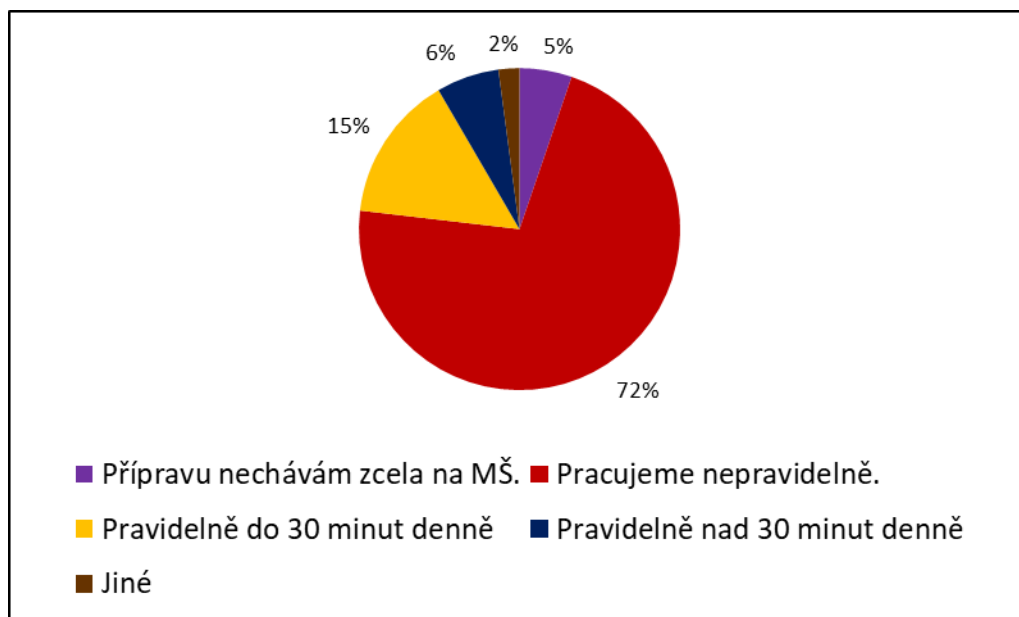
Několikrát jsem narazila na virtuální prohlídku školy. Z důvodu pandemie škol, které natočily virtuální náhled do školního prostředí, hojně přibylo. Školy často nazývaly takové video jako „Den otevřených dveří, trochu jinak“. Tato videa byla natočena a připravena mnohdy přímo pro dětské oči, prohlídku v jedné škole provádí například loutka žabička. Dvakrát jsem dokonce narazila na motivační video, které je směřované budoucím prvňáčkům. V motivačním videu hraje paní učitelka na klavír, hovoří k dětem a říká, na co všechno se můžou těšit. Rodiče také zajímal seznam pomůcek a potřebných věcí do školy. Osm škol mělo již vyvěšený seznam, co budoucí prvňáček bude potřebovat. Je ale nutné zmínit, že na tyto informace mají školy ještě spoustu času. Některé školy už měly také vypsání informační schůzky pro rodiče; termíny, na které jsem narazila, jsou vypsány v první půlce června.

Mezi dokumenty se sedmkrát objevily materiály směřované přímo dětem. Jednalo se o pracovní listy, desatero pro prvňáčka a online cvičení pro předškoláky. Jedna základní škola připravila pro děti „obálku pro budoucího prvňáčka“ a ve spolupráci s mateřskou školou ji dětem poslala. Formu zápisu „na doma“, zvolila jiná základní škola, kdy dítě dostalo domů úkoly v obálce a po splnění je s fotografiemi opět doneslo do školy. Další základní škola připravila pro své budoucí žáky únikovou hru „S Krtečkem ke hvězdám“. Krteček představí dětem své kamarády, každý z nich má pro děti nachystaný úkol. Společně jdou hledat klíč k otevření ZŠ a na konci se do ní děti i podívají. K únikové hře je potřeba spolupráce rodičů s dětmi.

Dotazníkové šetření

Položka č. 1: Kolik času denně strávíte vzděláváním svého dítěte? (v době neuzavření mateřské školy)

Cílem této otázky je zjistit, kolik času denně tráví rodiče vzděláváním svých dětí v běžné situaci, za provozu mateřských škol.



Graf č. 7 - otázka č. 1: Kolik času denně strávíte vzděláváním svého dítěte?

(v době neuzavření mateřské školy)

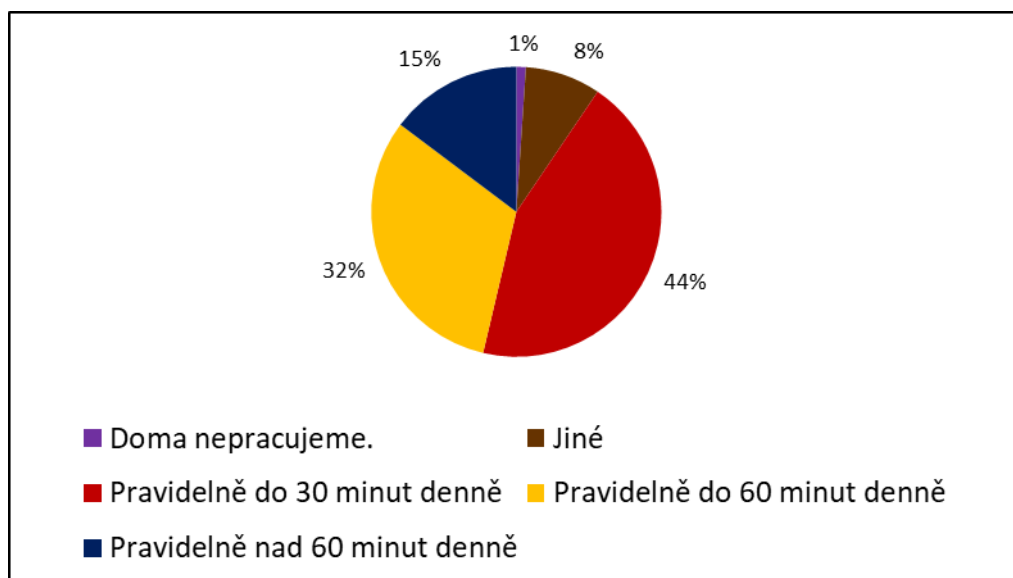
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

V běžném provozu škol rodiče vzdělávají své děti z velké většiny nepravidelně, tuto možnost si vybralo 68 rodičů, tedy 72 % všech dotázaných. 15 % rodičů vzdělává své dítě pravidelně do 30 minut denně a 6 % rodičů pravidelně nad 30 minut denně. 5 % respondentů nechává přípravu zcela na mateřské škole.

Položka č. 2: Kolik času denně strávíte vzděláváním svého dítěte? (v době uzavření mateřské školy)

Cílem této otázky je zjistit, kolik času denně tráví rodiče vzděláváním svých dětí v době distančního způsobu vzdělávání. Na základě výsledků je možné porovnání s první položkou dotazníku.



*Graf č. 8 - otázka č. 2: Kolik času denně strávíte vzděláváním?
(v době uzavření mateřské školy)*

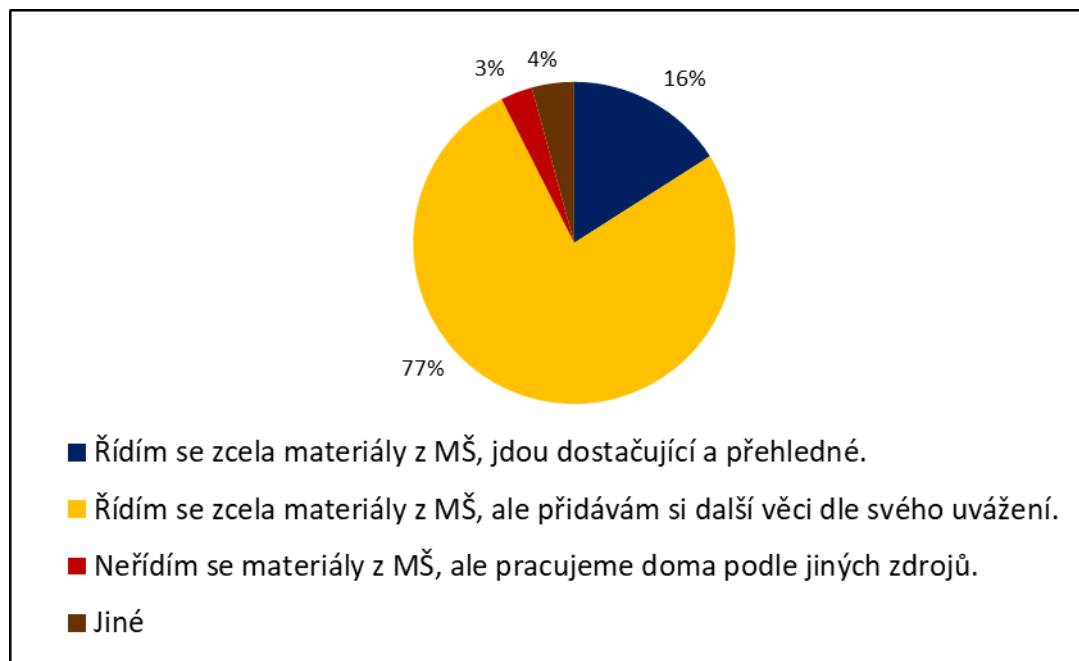
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Ze získaných odpovědí rodičů vyplývá, že 44 % rodičů vzdělává své dítě pravidelně do 30 minut, 32 % rodičů s dětmi pracují do 60 minut denně a 15 % rodičů přes jednu hodinu denně. 8 % rodičů zvolilo odpověď „jiné“ a všichni sdělili, že pracují nepravidelně. Doma nepracuje jedna rodina z výzkumného vzorku. V porovnání s předchozím grafem je patrné, že 91 % rodičů zavedlo během distančního vzdělávání pravidelnou domácí práci, v běžném režimu pravidelně pracuje se svým dítětem 26 % rodičů.

Položka č. 3: Jak využíváte zaslané materiály z MŠ? (v době uzavření mateřské školy)

Cílem třetí otázky je zjistit, zda rodiče využívají materiály zaslané mateřskou školou, jestli je považují za dostatečné, nebo naopak vyhledávají další zdroje.



Graf č. 9 - otázka č. 3: Jak využíváte zaslané materiály z MŠ?

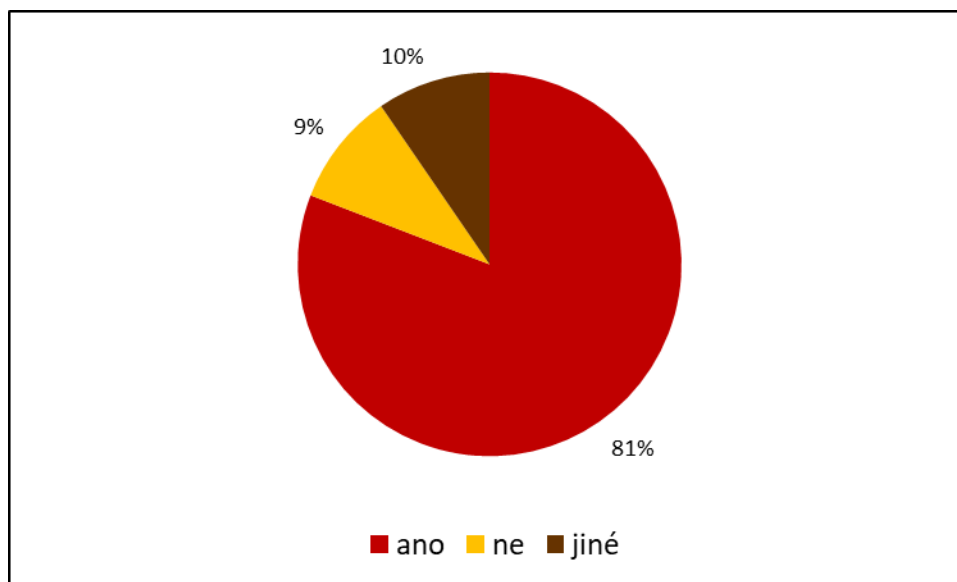
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Dohromady využívá materiály zaslané mateřskou školou 83 % rodičů, z toho 16 % se jimi řídí zcela, ostatní rodiče přidávají další činnosti dle svého uvážení. V odpovědích „jiné“ se rodiče vyjádřili, že se řídí podle toho, kolik času na práci mají, nebo také, že si úkoly přizpůsobují dle svých možností. 3 % rodičů se neřídí materiály v žádné míře, ale pracují doma se svým dítětem podle jiných zdrojů.

Položka č. 4 a 5: Jste rádi, že MŠ zasílá materiály pro práci s dětmi? (v době uzavření mateřské školy) Hodnotíte zaslané materiály jako kvalitní a přehledné?

Položené otázky mají zjistit, zda rodiče ocenili materiály zasílané mateřskou školou v době distanční výuky a také, zda zasílané materiály vnímají jako kvalitní a přehledné.



Graf č. 10 - otázka č. 4: Hodnotíte zaslané materiály jako kvalitní a přehledné?

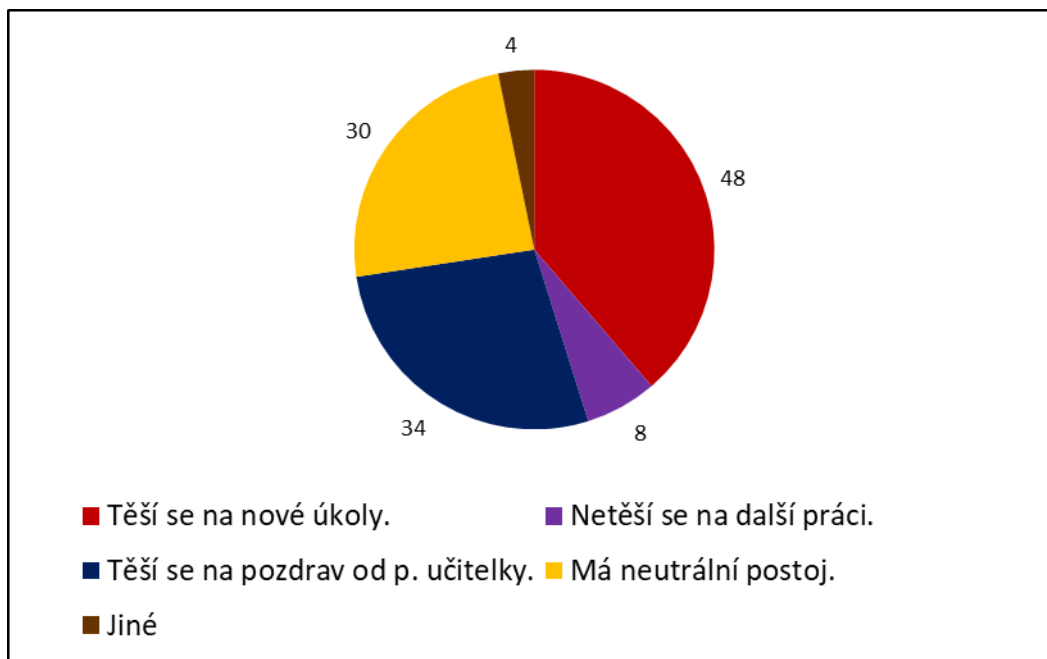
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Materiály ocenilo 96 % rodičů, 4 % rodičů odpověděla negativně. Materiály kvalitně a přehledně hodnotí 81 % rodičů, 9 % rodičů je nehodnotí kladně. Mezi odpověďmi „jiné“ se objevovaly dílčí názory: malé množství, nepřehledné, velké množství, málo grafomotoriky.

Položka č. 6: Jaký je postoj Vašeho dítěte k zasílaným úkolům?

Položená otázka má zjistit, jaký postoj mají děti k zasílaným úkolům v době distanční výuky.



Graf č. 11 - otázka č. 6: Jaký je postoj Vašeho dítěte k zasílaným úkolům?

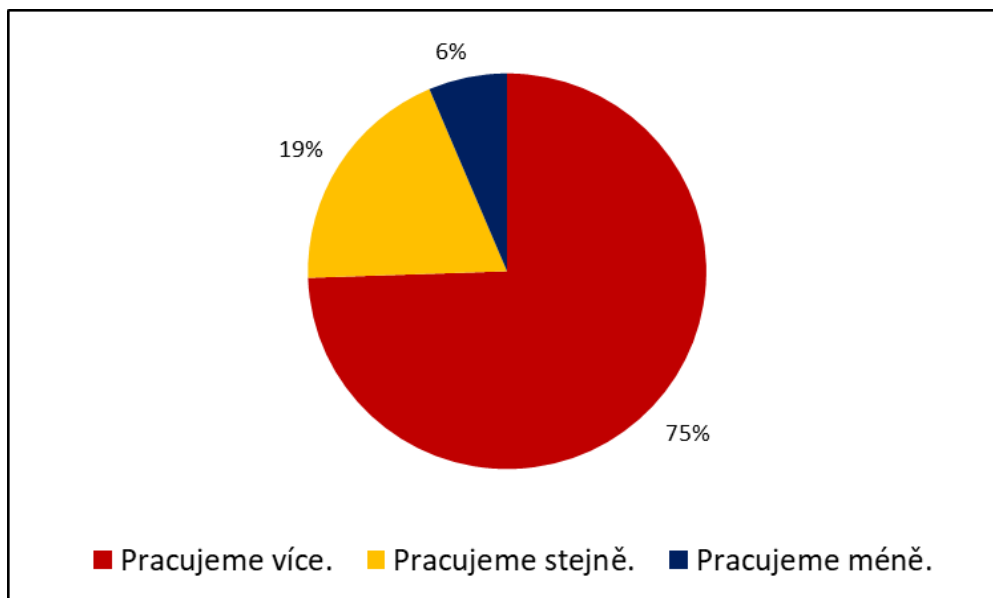
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Jedná se o otázku s možností výběru více odpovědí; respondentů bylo dohromady 95, z toho 48 rodičů odpovědělo, že se děti na další úkoly těší, 34 (36 %) dětí se těší na pozdrav od paní učitelky, 30 (32 %) dětí má neutrální postoj a 8 (8 %) dětí se netěší na další práci.

Položka č. 7: Trávíte vzděláváním svého dítěte více času než při běžném provozu MŠ?

Cílem otázky je zjistit, zda je věnován vzdělávání v domácím prostředí rozdílný čas při běžném provozu a uzavření mateřských škol.



Graf č. 12 - otázka č. 7: Trávíte vzděláváním svého dítěte více času než při běžném provozu?

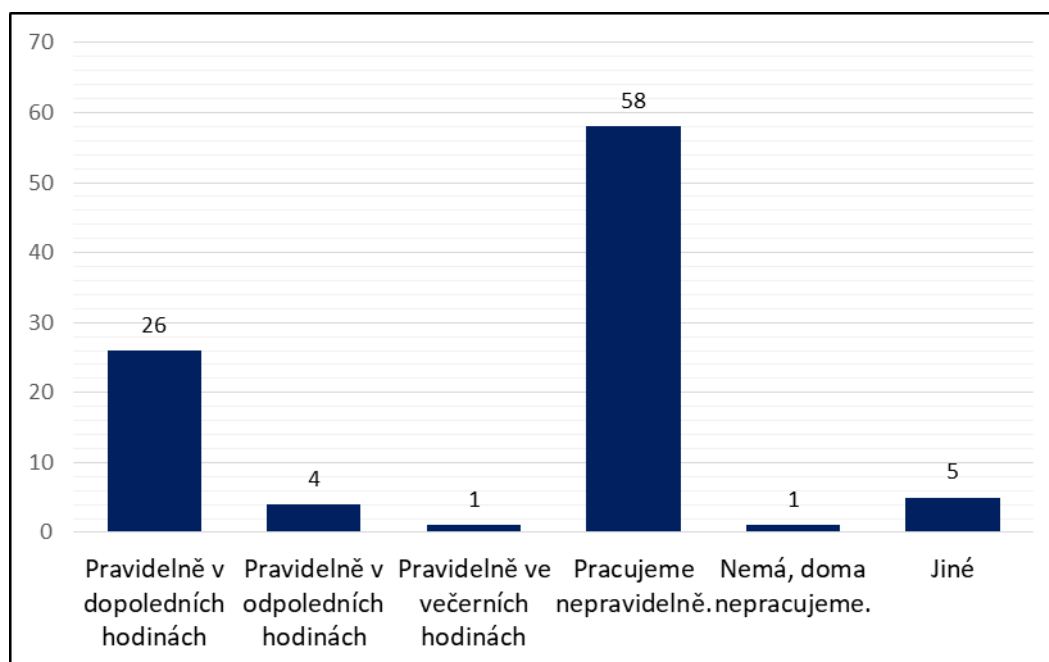
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

75 % rodičů, kteří na otázku odpověděli, uvádí, že se svým dítětem pracují více v době uzavření mateřských škol. Stejně pracuje 19 % rodičů a méně než v běžném provozu pracuje 8 % z celkového počtu respondentů.

Položka č. 8: Má Vaše domácí vzdělávání ucelený řád? (v době uzavření mateřské školy)

Položená otázka má zjistit, jestli se v rodinách pracuje podle uceleného řádu.



Graf č. 13 - otázka č. 8: Má vaše domácí vzdělávání ucelený řád?

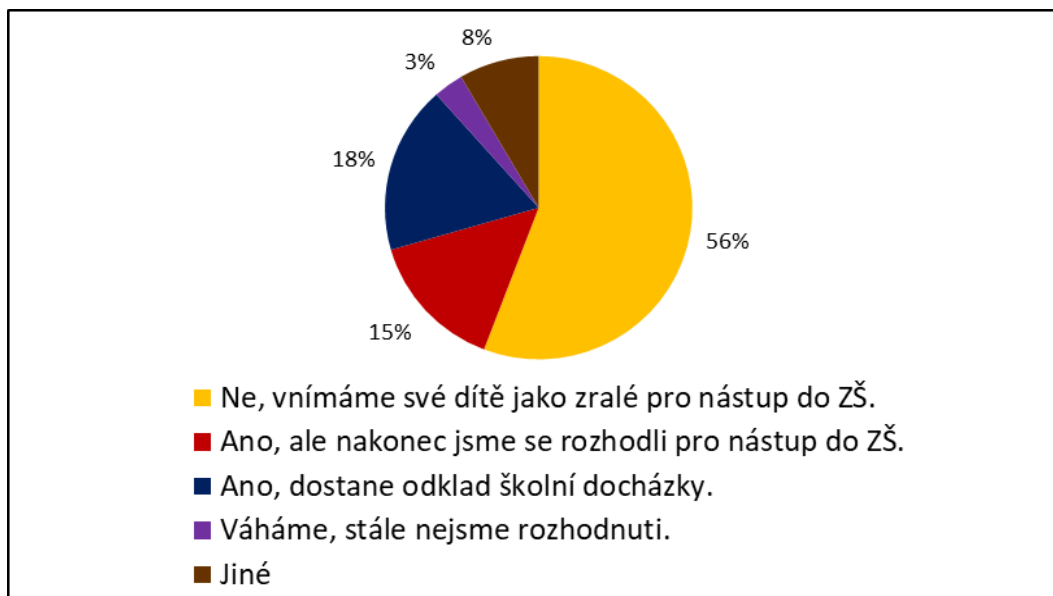
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Nejčastější odpovědí bylo nepravidelné vzdělávání, takto odpovědělo 58 rodičů z 95, tedy 61 %. Druhá nejčastější možnost byla pravidelná práce v dopoledních hodinách, tuto odpověď zvolilo 26 (27 %) rodičů. V odpovědích „jiné“ se objevovaly odpovědi smíšené; tedy v určité míře pravidelná činnost, ale prolínající se i s nepravidelnou činností nebo také snaha o řád, který nelze dodržet z důvodu pracovní vytíženosti rodičů.

Položka č. 9: Uvažovali jste u svého dítěte o odkladu školní docházky?

Cílem otázky je zjistit procento rodičů, kteří uvažovali o odkladu školní docházky svého dítěte.



Graf č. 14 - otázka č. 9: Uvažovali jste u svého dítěte o odkladu školní docházky?

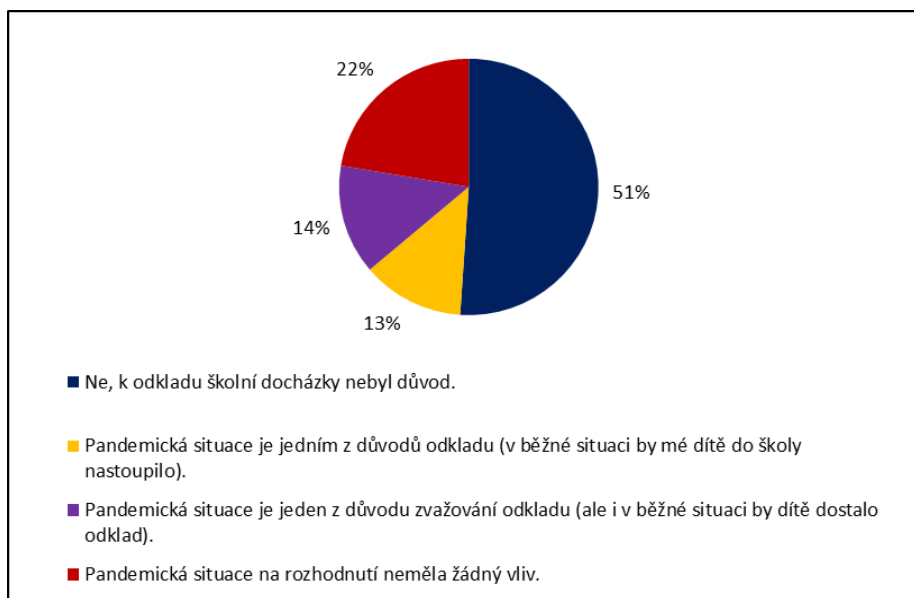
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Dohromady 56 % rodičů nepřemýšlelo o OŠD a považuje své dítě za zcela zralé pro nástup do ZŠ. 36 % rodičů uvažovalo o odkladu školní docházky; z tohoto počtu 15 % nakonec do ZŠ nastoupí, 18 % rodičů je rozhodnuto pro odklad školní docházky a 3 % ještě váhají.

Položka č. 10: Měla aktuální situace - pandemie Covid-19 váhu při rozhodování o odkladu školní docházky?

Položená otázka má zjistit procento rodičů, u kterých byla pandemie Covid-19 stěžejní při rozhodování o odkladu školní docházky.



Graf č. 15 - otázka č. 10: Měla pandemie Covid-19 váhu při rozhodování o odkladu školní docházky?

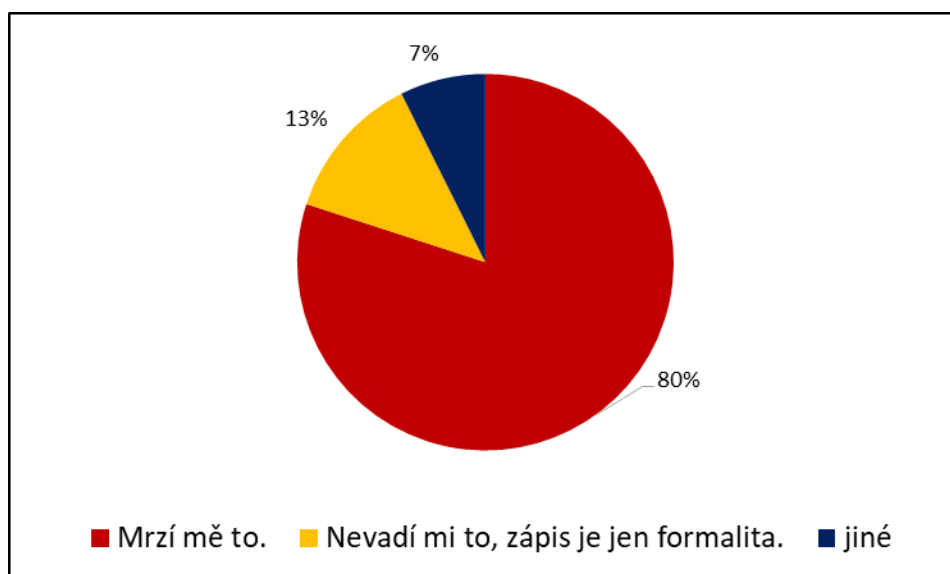
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Dotazníkové šetření potvrzuje, že část rodičů se rozhoduje na základě pandemické situace ve státě, 27 % rodičů uvedlo, že pandemická situace byl jeden z důvodů zvažování OŠD. V běžné době by 12 (13 %) dětí nastoupilo do školy, ale z důvodu pandemie rodiče žádají o odklad školní docházky.

Položka č. 11: Motivační část zápisu se letos neuskuteční. Jaký je Váš názor?

Cílem otázky je zjistit postoj rodičů k nepořádání motivační části zápisu do základní školy.



Graf č. 16 - otázka č. 11: Jaký je Váš názor na nepořádání motivační části zápisu?

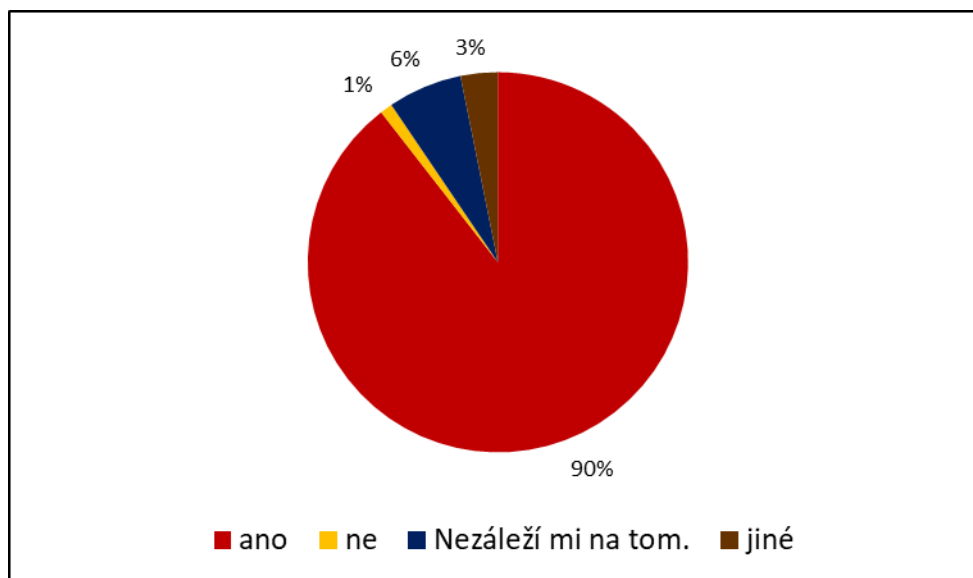
Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Upuštění od motivační části nevdí 13 % respondentů, berou zápis pouze jako formalitu. Velká většina rodičů se vyjádřila, že je nekonání motivační zápisu mrzí, celých 80 % rodičů zvolilo tuto možnost. Možnost „jiné“ zvolilo 7 % rodičů, ve většině případů se rodiče vyjádřili, že dítě má odklad, proto je situace nemrzí.

Položka č. 12: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pouze doporučilo školám pořádat motivační odpoledne pro přijaté žáky. Chtěli byste, aby Vaše vybraná škola pořádala motivační odpoledne?

Cílem otázky je zjistit, zda by byl zájem o motivační odpoledne ze strany rodičů.



Graf č. 17 - otázka č. 12: Chtěli byste, aby vaše vybraná škola pořádala motivační odpoledne?

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Data ukazují velký zájem rodičů o pořádání motivačního odpoledne, 90 % rodičů by bylo rádo, kdyby jejich vybraná škola motivační odpoledne pro děti pořádala. 6 % rodičům na tom nezáleží a jedno procento nestojí o pořádání motivačního odpoledne pro své dítě. V odpovědích „jiné“ se vyskytla obava z nákazy Covid-19.

Položka č. 13: Co očekáváte (popř. co byste očekávali, pokud byste se zúčastnili) od motivačního odpoledne pro děti?

Položená otázka má zjistit očekávání, která mají rodiče ohledně případného motivačního odpoledne pro jejich dítě.

| Očekávání rodičů | Počet rodičů |
|--|--------------|
| Seznámení se s paní učitelkou | 80 |
| Seznámení dětí, které budou v jedné třídě | 53 |
| Poznání prostředí školy | 83 |
| Motivace dětí na školní docházku | 53 |
| Obdržení pomůcek do 1. třídy | 14 |
| Informace pro rodiče | 62 |
| Motivačního odpoledne se mé dítě nezúčastní z důvodu pandemické situace. | 2 |
| Motivačního odpoledne se mé dítě nezúčastní. Nevidím v tom smysl. | 1 |

Tabulka č. 2 - otázka č. 13: Co očekávají rodiče od motivačního odpoledne pro děti?

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Očekávání rodičů od motivačního odpoledne jsou různorodé. Nejvíce rodiče očekávají, že děti poznají prostředí základní školy (83 rodičů) a seznámí se s paní učitelkou (80). 62 rodičů předpokládá, že obdrží informace ze strany školy, 53 rodičů očekává seznámení se dětmi navzájem a také jejich motivaci na 1. třídu. Obdržení pomůcek očekává 14 rodičů. Někteří rodiče (2) uvádějí, že se jejich dítě nezúčastní motivačního odpoledne z důvodu pandemické situace a jeden rodič v motivačním odpoledni nevidí smysl.

Položka č. 14: Vyberte oblasti, které vnímáte jako problematické u Vašeho dítěte.

Cílem otázky je zjistit problematické oblasti školní zralosti u dětí, které jdou k zápisu do základní školy.

| Oblast školní zralosti | Počet rodičů |
|---|--------------|
| Zdravotní nebo tělesné dispozice | 6 |
| Grafomotorika | 31 |
| Řeč | 39 |
| Sluchové vnímání | 11 |
| Zrakové vnímání | 3 |
| Vnímání prostoru | 1 |
| Vnímání času | 17 |
| Základní matematické představy | 3 |
| Práceschopnost | 20 |
| Sociální dovednosti | 4 |
| Emocionální zralost | 18 |
| Nepozoruji u svého dítěte žádné nedostatky. | 25 |
| Jiné | 4 |

Tabulka č. 3 - otázka č. 14: Které oblasti vnímáte u svého dítěte jako problematické?

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Pouze 25 rodičů nepozoruje u svého dítěte žádné nedostatky v oblasti školní zralosti. Problémy v oblasti řeči (39) a grafomotoriky (31) pozorují rodiče nejčastěji. Výsledek není překvapivý, pouze potvrzuje pohled odborníků (viz 8. kapitola). Mezi další oblasti, ve kterých mají děti podle svých rodičů často nedostatky, patří práceschopnost (20), emocionální zralost (18) a vnímání času (17). Je nutné připomenout, že odpovídali rodiče, kteří letos řeší zápis do ZŠ, nikoli nástup. Je tedy patrné, že část dětí dostane odklad školní docházky. Nelze vycházet z toho, že 39 dětí (41 %) má nedostatky v oblasti řeči a nastoupí s vadou výslovnosti do ZŠ. Část dětí zůstane ještě rok v mateřské škole a bude na svém nedostatku pracovat.

Položka č. 15: Vyberte oblasti, které vnímáte u svého dítěte jako bezpečně zvládnuté.

Cílem otázky je zjistit oblasti školní zralosti, které rodiče považují u svého dítěte za bezpečně zvládnuté.

| Oblast školní zralosti | Počet rodičů |
|--------------------------------|--------------|
| Grafomotorika | 34 |
| Řeč | 50 |
| Sluchové vnímání | 61 |
| Zrakové vnímání | 79 |
| Vnímání prostoru | 73 |
| Vnímání času | 53 |
| Základní matematické představy | 81 |
| Práceschopnost | 46 |
| Sociální dovednosti | 63 |
| Emocionální zralost | 42 |
| Jiné | 0 |

Tabulka č. 4 - otázka č. 15: Které oblasti vnímáte u svého dítěte jako bezpečně zvládnuté?

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Oblasti základní matematické představy (81), zrakové vnímání (79) a vnímání prostoru (73) hodnotí rodiče u svých dětí nejčastěji jako bezpečně zvládnuté. Výsledky korespondují s předchozí tabulkou, kde je jako problematické oblasti označilo pouze minimum rodičů. Pouze 34 rodičů vnímá oblast grafomotoriky jako bezpečně zvládnutou, výsledky potvrzují předchozí tabulku, kde grafomotorika vyšla jako druhá oblast, kterou děti často nemají zvládnutou.

Položka č. 16: Jaké obavy máte spojené s novým školním rokem?

Položená otázka má zjistit obavy, které mají rodiče z následujícího školního roku.

| Obavy rodičů | Počet rodičů |
|--|---------------------|
| Velká zátěž pro dítě v ZŠ | 21 |
| Osobnost nové paní učitelky | 35 |
| Sociální začlenění do kolektivu | 22 |
| Uzavření ZŠ/MŠ z důvodu pandemické situace | 62 |
| Povinnost dětí nosit roušku při výuce | 57 |
| Dítě má odklad školní docházky, obavy z dalšího roku v MŠ nemám. | 10 |
| Dítě má odklad školní docházky, bojím se, že se v MŠ bude nudit. | 1 |
| Nemám žádné obavy. | 4 |
| Jiné | 3 |

Tabulka č. 5 - otázka č. 16: Jaké obavy máte spojené s novým školním rokem?

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Interpretace:

Z výsledků se dá vyčíst, že většina rodičů, kterým jejich děti do základní školy nastoupí, má obavy ohledně následujícího školního roku. Nejvíce se rodiče obávají okolností spojených s pandemickou situací, a to uzavření školy (62) a povinnosti dětí nosit roušku (57).

Položka č. 17: S kterými zdroji pro přípravu do ZŠ pracujete v domácím prostředí?

Cílem je zjistit další zdroje inspirace rodičů pro aktivity s dětmi mimo zasílané materiály z mateřské školy.

Dobrovolné otázky se zúčastnilo 77 respondentů a zde uvádím několik nejčastějších zdrojů, které rodiče vyhledávají pro vzdělávání svého dítěte.

- Časopisy: Mateřídouška, Puntík, Šikulka, Kvído, Dráček, Sluníčko, Méd'a Pusík
- Sdílené sociální sítě (Instagram, skupiny na Facebooku)
- Publikace autorek Bednářové a Šmardové
- Pinterest.cz
- Youtube.com (video návody)
- Albi tužka
- Materiály z logopedie
- Web MŠ/ZŠ
- Předškoláci.cz
- Šimonovy pracovní listy
- Kulihráškovy úkoly
- Chytrý a šikovný předškolák - Fragment
- Logopedické pohádky
- Veselachaloupka.cz
- Dětské encyklopedie

Interpretace:

Rodiče hojně využívají i jiných zdrojů, než poskytuje MŠ. Nejčastěji rodiče pracují s dětskými časopisy, kde je plno úkolů pro rozvoj dílčích oblastí školní zralosti. Často zmiňovali díla od autorek Bednářové a Šmardové a též sledování inspirativních kanálů na sociálních sítích. Mezi velmi často zmiňované weby patří pinterest.cz a youtube.com.

Položka č. 18: Poděkování a volný prostor k tématu.

Cílem poslední položky je upřímně poděkovat respondentům a dát jim možnost i k otevřenému vyjádření.

Volný prostor k vyjádření využilo několik rodičů. První respondent poukazuje na fakt, že i když mohou s dětmi rodiče pracovat doma, nejsou učitelé, a dítě přijímá úkoly od učitele jinak než od rodiče. Další respondent uvádí, že z důvodu pandemie a vládních opatření zvažuje pro své děti domácí vzdělávání. Třetí respondent by byl rád, pokud by v mateřských školách pracovalo více mužů, byla častější spolupráce mezi místními školami a byla možná větší flexibilita v mateřských školách. Dále také doporučuje shánět granty, obnovovat a opravovat zázemí škol a komunikovat s rodiči. Jiný respondent uvádí, že odklad školní docházky dává dceři z důvodu stěhování. Další dva respondenti uvádí obavy z distančního vzdělávání, ale z důvodu zralosti dítěte se rozhodli pro nástup do ZŠ, i když o odkladu přemýšleli. Jeden respondent uvádí, že ho okolí přesvědčuje o OŠD z důvodu prázdninového data narození dítěte, doplňuje ale, že dítě vnímá jako zralé a do ZŠ dítě nastoupí. Další zprávy byly milá přání k dokončení studia.

Rozhovory s odborníky

Speciální pedagog z PPP

Speciální pedagog A, který působí i jako vedoucí pracoviště, mě nechal nahlédnout do průběhu vyšetření školní zralosti se souhlasem zákonných zástupců dítěte. Navázali jsme volným rozhovorem na téma mé diplomové práce. Speciální pedagog A uvádí, že na základě vnitřní směrnice ředitele probíhají vyšetření školní zralosti v průběhu měsíců března a dubna. Vyšetření provádí speciální pedagog nebo psycholog, a to v minimálním rozsahu 45 minut. Zároveň ale vyšetření nesmí přesáhnout maximální hranici, která je stanovena na 90 minut.

Žádostí o vyšetření školní zralosti v poradně oproti loňskému i předloňskému roku velmi přibýlo. Speciální pedagog A uvádí, že to může být způsobeno menší informovaností rodičů ze strany mateřské školy, která je spojena s aktuální epidemiologickou situací; děti do mateřské školy od začátku března nedocházejí. Ke dni 29. 3. 2021 přijala zmíněná poradna 125 žádostí o odklad školní docházky, a zároveň vedoucí pracoviště zdůrazňuje, že další žádosti pořád přicházejí, zhruba 2 - 3 za den. Čísla posledních let byla přitom opravdu nižší, za školní rok 2019/2020 přijala poradna 87 žádostí, za školní rok 2018/2019 přijala poradna 94 žádostí. I když sběr letošních žádostí není ještě u konce, je zřejmé, že rozdíl bude velký. Nelze předpokládat, že je to pouze tzv. silným ročníkem, kdy se narodí více dětí. Na základě praxe, s kterou přichází speciální pedagog A každodenně do kontaktu, se často jedná o děti zralé a rodiče se jdou opravdu jen poradit a ujistit o nástupu do školy svého dítěte. Lze tedy zobecnit, že OŠD školní docházky se nevydává rapidně více; zvedl se pouze počet žádostí o vyšetření školní zralosti.

Při úvodním rozhovoru s rodiči se pracovníci poradny často setkávají s tím, že rodiče uvedou jako důvod pro odklad školní docházky pro dítě epidemiologickou situaci. S tímto speciální pedagog A nesouhlasí a zastává názor, že pokud je dítě zralé, má jít do školy. V praxi se ale setkává s ojedinělými případy, kterých ale přibývá, kdy zákonný zástupce striktně vyžaduje OŠD, i když je dítě zralé pro nástup do základní školy. V takových případech, kdy nelze zákonnému zástupci rozmluvit jeho postoj, mají nastavené vnitřní opatření. Opatření spočívá ve vyhovění zákonnému zástupci, ale s poznámkou, že dítě je z pohledu poradny zralé, ale v kontextu širších souvislostí je doporučen OŠD. Širšími souvislostmi je zde myšlen psychický tlak, který by byl vyvíjen na dítě, ale i zbytečné

přetěžování systému. V případě, že se zákonným zástupcům odklad nedoporučí a oni si stojí za svým rozhodnutím, totiž často vyhledají jinou poradnu. Dítě je neúspěšné stále dokola a zvyšuje se tím na něj tlak. Pak je opravdu lepší napsat doporučení OŠD. Speciální pedagog B zohledňuje i epidemiologickou situaci. Zdůrazňuje ale, že se jedná o případy tzv. hraničního pásma, kdy se nejvíce váhá, zda doporučit odklad nebo nástup do první třídy. Když zváží nejistotu průběhu následujícího školního roku, přiklání se k OŠD.

Častým argumentem rodičů, kteří žádají o odklad, je také tzv. hraniční prázdninové datum. Speciální pedagog A uvádí, že prázdninové datum narození není dobrým důvodem k odkladu, je potřeba hledět na dovednosti, znalosti a dispozice dítěte. Příkladem může být dívka narozená v srpnu, která je zralá, a chlapec, který je narozen v květnu a připraven není. Posouzení školní zralosti je zcela individuální. Speciální pedagog dále uvádí, že zatímco v loňském roce se v praxi téměř neseťkával s žádostmi o OŠD z důvodu epidemiologické situace, v letošním roce se tento argument vyskytuje velmi často.

S nárůstem žádostí o vyšetření odkladu školní docházky je spojena také vyšší časová náročnost na pracovníky poraden. Speciální pedagog A uvádí, že poradna situaci zvládá v normálním režimu a je schopna zajistit všechna vyšetření. Důvodem je nižší zájem o běžná vyšetření v období zavřených základních a středních škol. Na vině je i menší angažovanost učitelů, kteří neměli dostatek prostoru na zmapování si problémů u konkrétních žáků. Podstatně se tedy snížila klientela od třetí třídy až po žáky středních škol.

Roušky, které jsou povinné i pro děti během vyšetření, nejsou častým problémem. I děti už si na svět v rouškách zvykly. Na situaci jsou připraveny i ze strany rodičů, kteří vědí, že roušku dítě musí mít. Speciální pedagog A zmiňuje že, problémy jsou opravdu jen ojedinělé.

Na doporučení školní inspekce zařízení nerozepisuje zprávu o doporučení odkladu podrobně, ale naopak se snaží vystihnout dílčí oblast nebo oblasti, které jsou v oslabení. Doporučení pro rodiče probíhá především ústní formou při závěrečné konzultaci a není už zmíněno ve výsledné zprávě.

Dotazník pro učitele mateřské školy, který si před vyšetřením odborník prochází, ve většině případů přináší zákonný zástupce až v den vyšetření. Pokud je zaslán datovou schránkou, rodič má možnost nahlédnout. Speciální pedagog A zastává názor, že rodič je zodpovědný za své dítě a veškeré informace by měl vědět. Na tuto skutečnost jsou upozorňováni i učitelé škol; pokud mají dílčí podnět, mohou ho poradně sdělit telefonicky.

Kvůli současné situaci se hledají nové způsoby i možnosti vyšetření. Pandemie vyžaduje omezení kontaktů mezi lidmi, a i když si většina rodičů zvolí běžnou formu vyšetření na pracovišti, jsou případy, kdy ocení možnost online vyšetření školní zralosti. První myšlenka online formy vznikla na jaře loňského roku (2020) při první vlně pandemie Covid-19. Na základě poznatků a možností si poradna vypracovala přehledné pokyny a informace pro rodiče. Před vyšetřením je zákonným zástupcům zaslán soubor s datem, časem a způsobem připojení, také stručný nástin průběhu vyšetření a pokyny k němu. Soubor dále obsahuje potřebné materiály, které si mají doma nachystat a jméno odborníka, který vyšetření povede. Rodiče před začátkem vyšetření musí odeslat na pracoviště vyplněný dotazník pro rodiče a informovaný souhlas o vyšetření. Mezi věci, co si mají doma nachystat, patří: dva prázdné papíry, ořezané pastelky, tužku, obrázky dítěte a hračku dítěte. Rodiče jsou poučeni, aby zasahovali do práce dítěte co nejméně a dali dítěti dostatek prostoru. S dítětem probíhá komunikace zadávání úkolů ústní formou a dítě pracuje samostatně. V průběhu vyšetření je sdílena prezentace s úkoly na obrazovce a děti plní zadání. Náročnost úkolů odpovídá běžnému vyšetření. Vyšetření online formou je pouze na vyžádání rodičů, až při řešení konkrétní situace, poradna veřejně nenabízí tuto možnost.

Ředitelka MŠ

Rozhovor s ředitelkou mateřské školy probíhal prostřednictvím online spojení. Ředitelka uvádí, že aktuální situace je náročná pro všechny a je potřeba ji zvládnout. Ve své praxi často komunikuje s PPP. Dále uvádí, že aktuálně poradna řeší velké množství žádostí o OŠD. Důkazem této skutečnosti je i fakt, že vedení mateřské školy kontaktovalo několik rodičů dětí, kteří jdou letošní rok k zápisu a mají termín vyšetření až v průběhu měsíce dubna z důvodu přetíženosti poradny. S tím je ze strany rodičů spojena obava ze zápisu do základní školy; je tedy nutné rodiče informovat a zároveň uklidnit, že v takovém případě je potřeba zanést ostatní dokumenty do ZŠ ve stanoveném termínu s přílohou žádosti o odklad školní docházky. Správní řízení přijetí dítěte bude přerušeno a škola má povinnost počkat na doporučení poradny. Na rozhodnutí má škola třicet dní, do stanovené lhůty se nezapočítává přerušování správního řízení. Důvod zvýšeného zájmu o OŠD je větší zájem rodičů, kteří se v této době nemají s kým poradit nebo chtějí odklad pro své dítě z důvodu pandemie. Ředitelka říká: *„jednoduše se bojí nejistého a nepravdělného vzdělávání následující školní rok“*. Se zavřením mateřských škol klesl počet vyšetření v mateřské škole na nulu. Lze konstatovat, že

děti, které by byly běžně vyšetřeny v mateřské škole, nyní musí na vyšetření dojít do poradny. Ředitelka vnímá spolupráci s poradnou na dobré úrovni, kdykoliv bylo potřeba něco řešit, vždy se domluvili a problém vyřešili. I za pandemické situace zůstala komunikace oboustranná.

Dále zmiňuje, že i odklad školní docházky může být pro dítě nežádoucí. Pokud je dítě zralé, nevidí důvod, proč by nemělo jít v následujícím roce do první třídy. Zároveň ale zdůrazňuje, že nástup nezralého dítěte přináší mnohá negativa. Nároky školy jsou z pohledu nezralého dítěte enormní. Ředitelka doporučuje rodičům důsledně zvážit své rozhodnutí a v případě pochybností jej konzultovat s odborníky. Další možností je předčasný nástup do školy, který je méně častý než OŠD. Důležité je si uvědomit, že dítě, které nastoupí o rok dříve, je oproti dětem s odkladem až o dva roky mladší. Rozhodnutí rodičů o předčasném nástupu zásadně ovlivní průběh celého vzdělávání, velké rozdíly nastanou například v pubertě. Ředitelka se přiklání k předčasnému nástupu do základní školy pouze ve velmi ojedinělých případech, spíše ho rodičům vylouvá. Uvádí, že je nutné přemýšlet v kontextu širších souvislostí, nejen o rozumové stránce dítěte.

Zápis, který letos proběhne bez motivační části, bude určitě provázet u některých dětí nejistota, zvláště u dětí introvertního typu. Ze své zkušenosti se zápisem v mateřské škole upozorňuje ředitelka na skutečnost, že je to první interakce mezi dítětem a budoucí školou. V motivační části zápisu sbírá podněty i paní učitelka, která už na prvním setkání rozpoznává osobnost. Dítě se poprvé představuje v cizím prostředí, s cizími lidmi a je po něm vyžadován první výkon. Souviset to může i s tlakem ze strany rodičů, aby dítě situaci zvládlo. Zmiňuje, že školní zralost závisí na vnitřních předpokladech dítěte, ale i na podmínkách v rodině. Zvláště v době pandemie jsou podmínky v rodině stěžejní z důvodu distančního vzdělávání. Čím dál častější jsou u předškoláků řečové vady, každoročně přichází do mateřské školy klinická logopedka a provádí depistáž, ale pouze na žádost rodičů u vybraných dětí.

Spolupráce s nejbližší základní školou v průběhu pandemie stagnuje. Ředitelka uvádí skutečnost, že v době, kdy nebyla pandemie, probíhala každoročně schůzka rodičů budoucích prvňáčků a paní učitelek z blízké ZŠ, kde získali rodiče veškeré informace. Také skupina předškoláků každoročně chodila na ukázkové hodiny do první třídy, aby děti nahlédly do školního prostředí a vyzkoušely si poprvé roli žáka. Paní ředitelka bere epidemii jako velké narušení vztahu mezi mateřskou a základní školou, ale věří, že se po skončení epidemie opět spolupráce obnoví.

Zavedení distančního způsobu výuky v mateřské škole bylo zpočátku velmi náročné, a to pro každou mateřskou školu. Informace nebyly ucelené a každou školu řešil individuálně ředitel. Mateřská škola v Olomouci zahájila distanční způsob výuky hned v druhém týdnu první vlny pandemie Covid-19 (březen 2020). Ředitelka upozorňuje, že nastavit jednotný způsob vzdělávání nebylo lehké, navíc v té době ještě nebyla distanční výuka podložena žádnými doporučeními. Paní ředitelka souhlasí s tím, že by ocenila ucelené a konkrétní informace o konkrétní změně vždy s dostatečným předstihem, ale chápe, že úprava dokumentů a zákonů má svůj několikafázový postup. Zmíněná MŠ plní off-line distanční výuku, tedy pravidelně zasílá dětem úkoly na práci doma. Děti a rodiče nejsou limitováni časem ani prostředím, záleží na rodině, jak si čas zorganizuje a přizpůsobí. Komunikace mezi učitelem a rodiči probíhá výhradně přes pracovní email. Náměty jsou rodičům zasílány jednou týdně v přehledném dokumentu, který je rozdělen do jednotlivých dnů. Tento koncept dodržují víceméně všechny olomoucké mateřské školy, byl výsledkem společné debaty ředitelek těchto mateřských škol. Ředitelka si velmi chválí komunikaci s okolními mateřskými školami. Česká školní inspekce si dělala svoji analýzu distanční výuky už během první vlny pandemie, a to během měsíce května. Zajímala se o způsob distanční výuky, její formy a komunikaci s rodiči. Učitelkou komunitu vnímá velmi pozitivně z důvodu aktivního a inspirativního postoje učitelů. Učitelé jsou schopni reagovat velmi rychle na měnící se podmínky, a to velmi kvalitní formou výuky.

Ředitel ZŠ a MŠ

Ředitel Palát nahrál, jako každoročně, na webové stránky školy potřebné informace a dokumenty k zápisu do první třídy. Nicméně letos se rozhodl připojit ještě „zamyšlení ředitele školy k zápisu do 1. tříd“, který je směřován rodičům předškolních dětí. Dále zmiňuje, že doba zápisu do základní školy byla vždy dobou, na kterou se děti z mateřské školy těšily, a byla pro ně první velkou zkouškou. S lítostí sděluje, že ani letošní rok se budoucí prvňáčci nesetkají se svojí budoucí paní učitelkou v prostředí školy. Forma zápisu, kterou nerad vidí, je forma papírová a forma online přihlášek.

Palát shrnuje své pocity k aktuální situaci: *„Zápisy přicházejí v době, kdy koronavirus straší rodiče i děti už rok a jakoby nevidíme konec tohoto stavu odcizení, stavu smutných prázdných škol a výuky přes blikající obrazovky. A tato nejistota je zřejmě důvod, na základě kterého, se část rodičů údajně rozhoduje nechat svého předškoláka ještě rok ve školce, aby se*

vyhnul případné online výuce v první třídě. Je to ten problém, na který bych chtěl upozornit a trochu vás, rodiče, vyvést z omylu. Chtěl bych vás přesvědčit o tom, že je lepší děti do školy přihlásit.“

Autor shrnuje jednoduše a srozumitelně několik důvodů, proč nedávat odklad školní docházky pouze z důvodu pandemie. Body označuje za opravdu důležité:

- *Zralé dítě se při zbytečném odkladu bude ve školce hrozně nudit, takže bude “zlobit“.*
- *Dítě už teď po zavření školek potřebuje sociální skupinu, kam se začlení.*
- *Počet dětí ve třídě bude dle stavu žactva letos znatelně nižší (příští rok by tyto „odkladové“ děti naplnily třídy mnohem vyššími počty, třicet dětí ve třídě by pak bylo velmi pravděpodobné).*
- *V těchto nižších (normálních) počtech bude možné se dětem lépe individuálně věnovat.*
- *MŠ nebudou muset míchat vaše předškoláky s malými dětmi, aby se vytvořila povinně početná třída.*

V závěru uvádí, že by s důvody mohl pokračovat, ale nechce. Myšlenkou bylo zdůraznit přirozený vývoj dítěte, jeho potřeb a rozvoj zájmů, které mu nabídne svět školní docházky. (Zamyšlení ředitele školy k zápisům do 1. třídy, online)

Učitelka z 1. třídy

Paní učitelka je třídní učitelkou prvního ročníku základní školy. Už v loňském roce nebyla možná motivační část zápisu a své žáky tedy viděla poprvé až v září. Během roku učila děti prezenčně, ale i online formou. Má dlouholetou praxi na prvním stupni, a to právě v první třídě.

Paní učitelka nevidí pandemickou situaci jako důvod k odkladu školní docházky. Zastává názor, že pokud je dítě zralé, má nastoupit do školy, a je jedno, jestli bude prezenční, online, nebo střídavá forma výuky. Pokud je o nástupu do první třídy nějaká pochybnost, souhlasí s odkladem školní docházky. Zmiňuje, že nástup do základní školy je velká změna a je důležité, aby na ni bylo dítě připraveno. Je to právě ona, která vidí případný neúspěch ve škole na vlastní oči, a právě ten považuje za největší problém nezralého dítěte ve škole. Dítě nezralé často potřebuje individuální přístup a větší podporu. Samotné dítě vnímá, že nezvládá

tolik, co ostatní, a zažívá zklamání. Dále uvádí, že nezralé děti jsou nejprve velmi snaživé a pracují s chutí. Takové dítě ale přesto pracuje s větší námahou než spolužáci a potřebuje na práci více času. Jak se učivo postupně přidává, může se stát, že snaživost přejde v apatii nebo výchovné problémy. Zmiňuje, že rodiče ve většině případů věděli o nezralosti svého dítěte od učitelek z mateřské školy, ale přesto přihlásili dítě do školy.

Paní učitelka učí své prvňáčky i distančním způsobem, online výuku mají každý den. V případě nezralého dítěte se setkává se dvěma variantami. První způsob označuje jako paradoxní, tedy pro dítě velmi vyhovující. Myslí tím nezralé děti, které mají doma podporu rodičů; ti se mu dostatečně věnují. Tento způsob označuje v podstatě za individuální výuku. Rodič se účastní výuky celé třídy a pracuje s dítětem podle vedení paní učitelky. Při druhé variantě, kdy se nezralé dítě účastní online výuky samo nebo mu rodič není schopen poradit, nastává velký problém. Kontakt přes obrazovku není dostačující a jeho rozdíly mezi vrstevníky se mohou ještě více prohloubit. Online výuku paní učitelka hodnotí nad očekávání dobře, velkou váhu přikládá spolupracujícím rodičům.

Zápis do první třídy vnímá paní učitelka jako významný přechodový rituál. Označuje ho za jakýsi obřad a oslavu toho, že dítě dosáhlo určité zralosti, za důležitý krok v životě. Velkou roli v něm každoročně hraje rodina, která za dítětem stojí a je připravena ho podpořit. Letošní rok motivační část zápisu nebude, ale na základní škole, kde paní učitelka pracuje, je v řešení motivační odpoledne pro přijaté děti. O jeho formě a způsobu rozhodnou učitelky prvních tříd.

„Školství už nebude jako dřív. Je dobře počítat s online výukou - a být na ni připraven.“ Tak zní jedno z doporučení paní učitelky rodičům budoucích prvňáčků. Doporučuje zajistit funkční notebook a kvalitní internetové připojení. Ze zkušeností ze své praxe doplňuje, že práce s tablety či mobily je pro děti značně náročnější. Také doporučuje vštěpovat dětem základní hygienické návyky, aby ve škole fungovaly automaticky: mytí rukou po příchodu, správné používání kapesníku a kýčání do loketní jamky.

Na závěr zdůrazňuje, že pokud se rodiče rozhodnou dítě dát do školy přesto, že mají nějaký deficit, je nutné počítat s důsledným procvičováním a prací doma. Paní učitelka poukazuje na příklady ze své praxe, které rozhodně nejsou ojedinělé.

Speciální pedagog - logoped ze SPC

Logoped A i logoped B se v rámci praxe též setkávají s rodiči, kteří zvažují OŠD z důvodu pandemie. Uvádí, že v každém roce jsou různorodé okolnosti zápisu a specifika doby. Dítě je podle jejich názoru v určitém věku „nastartované“ na další rozvoj, a prostor na něj mu dává právě základní škola. Logoped A tedy tento důvod odkladu školní docházky odmítá a rodičům ho vymlouvá, důležitá je připravenost samotného dítěte. Přiklání se pouze tehdy, pokud by se jednalo například o sociálně slabou rodinu a dítěti by mohl nástup spíše ublížit, nebo také o vyložené „hraniční případy“. Logoped B též nesouhlasí, do popředí staví zralost dítěte. Dále upozorňuje na složitou situaci, která může nastat příští rok, a to na případný převis žádostí nástupu ke školní docházce.

Logoped A má zkušenost z praxe, že přibývá dětí, které nastupují do ZŠ s dílčím deficitem řeči. Je to nejen jeho názor, ale má zpětnou vazbu od učitelů, kteří mu sdělují, že stále větší procento žáků ze třídy má řečové nedostatky. Řečová vada se negativně zrcadlí v prvopočátečním čtení a psaní, logoped A to označuje za velkou komplikaci. Dále zmiňuje, že řeč může ohrozit kladný vztah ke škole. Uvádí, že kolem 90 % dětí se do školy velmi těší a při prvních problémech, které dlouhodobě přetrvávají, narazí a jejich představa se zhroutí. Konkrétně se vadná výslovnost promítá například do artikulace řeči; dítě se na ni musí více soustředit a přemýšlet, jak se správně vyslovuje dané slovo. Tím se stává pomalejším oproti vrstevníkům. Logoped A upozorňuje na fakt, že ve výraznějších případech vad řeči se děti mohou setkat i s komentáři spolužáků, porovnávání ve skupině je zcela běžné. To může vést ke strachu a apatii, nebo na sebe dítě naopak začne upozorňovat jiným způsobem, například agresivními projevy v chování. Podle logopeda je důležité si uvědomit, že návštěva logopeda je vlastně pouze ukázkou, jak pracovat s dítětem doma. Často se setkává s rodiči, kteří si myslí, že návštěvou jednou za měsíc se řeč zlepší. Důležitost přikládá každodenním krátkým logopedickým chvilčkám v rodině. Je důležité, aby si rodina našla vyhovující čas i způsob společného cvičení. Zmiňuje trénování výslovnosti během hry, v posteli před spaním, či při jízdě v autě. Logoped B zmiňuje nárůst logopedických vad a opožděného vývoje řeči. Upozorňuje, že z hlediska logopedie nejde pouze o správné vyvozování hlásek, ale i o slovní zásobu, artikulační neobratnost, slovní pohotovost, vyjadřovací schopnosti, ale také samotný fakt, jak je dítě schopné komunikovat.

Logoped A z pohledu odborného i osobního vnímá neuspořádání motivační části zápisu jako velké zklamání. Uvádí příklad z praxe, kdy se dítě, které nebylo zcela zralé, účastnilo

zápisu do 1. třídy a zápis na něj udělal velký dojem. Dítě se začalo těšit, byl pro něj první hybnou silou. Zápis vidí jako „nakouknutí do velkého světa školáků“, kde dítě, i to, které doma není motivované, první motivaci pro školu dostane. Motivační odpoledne, které doporučilo MŠMT, označuje jako výborný nápad a doufá, že co nejvíce škol takové odpoledne pro budoucí prvňáčky uspořádá. Vnímá to jako malou náhradu za klasický zápis. Logopeda B též mrzí, že zápisy proběhnou bez motivační části. Uvádí, že pro řadu dětí je to takzvaný „aha“ moment, kdy pochopí, že škola je skutečnost a už se blíží. Přítomnost dítěte ve velké škole je často takovým probuzením, motivační část zápisu označuje za velmi důležitou. Také doufá v realizaci motivačních odpolední na většině škol.

Jako neustále opakující se situaci, se kterou se setkává v období pandemie, označuje logoped A stagnaci rozvoje dětí. Uvádí příklady z praxe, kdy děti, které mají podporu již z předchozích let, dochází alespoň jednou ročně na kontrolní vyšetření. V poslední době se čím dál častěji setkává se stagnací schopností dítěte, kterou dříve centrum zaznamenávalo jen velmi zřídka. V dnešní době se už logoped setkal i s případy, kdy výkon dítěte během roku klesl. Tuto skutečnost přikládá zavřeným mateřským školám a pandemické situaci, kdy děti nemohou pravidelně docházet do mateřské školy. Mezi nejčastější problematické oblasti školní zralosti řadí úroveň grafomotoriky a sluchového vnímání. Logoped B potvrzuje větší míru stagnace výkonu dětí; děti, které by za normálních okolností dohnaly dílčí deficit, často zůstávají na stejné úrovni či se mírně zhorší. Dále upozorňuje, že děti nejsou zvyklé pracovat podle slovního pokynu.

Logoped B zmiňuje přerušování spolupráce s mateřskými školami, která byla výborně nastavená. Byly domluveny termíny depistáží ohledně školní zralosti i ohledně vad řeči přímo v mateřských školách. Praxe ukazuje, že právě depistáží je zachycena velká část dětí, kterým je možné doporučit nějakou podporu. Depistáže kvitují i učitelky mateřských škol, rodiče totiž často uvěří v problém až od třetí osoby, i když se ho snažila řešit sama paní učitelka. Jako pozitivní úkaz pandemické doby vnímá vyšší míru práce rodiče se svým dítětem, v předchozích letech velká část rodičů nechávala přípravu do základní školy zcela na mateřské škole.

Psycholog

Psycholog, se kterým probíhal rozhovor osobním setkáním, je vedoucím pracoviště SPC se zaměřením na vady řeči. Největší zápor a negativní důsledek distančního vzdělávání v pandemii Covid-19 vidí v prohlubování rozdílů mezi dětmi. Zdůrazňuje velmi rozdílné podmínky v rodinách. Děti, které jsou i v běžné situaci slabší, se v této době propadly ještě hlouběji, a když k tomu přimyslíme ještě nepodporující postoj rodičů, následek je jednoznačný. Za jednu z lepších možností u těchto dětí označil stagnaci. Na druhou stranu v rodinách, kde se dítěti rodiče věnují, tím kompenzují do značné míry mateřskou školu, dítě se zlepšuje i v pandemii a jeho výkon je stoupající. Psycholog tím ale nemyslí jen konkrétních šest týdnů, kdy byly mateřské školy plošně zavřeny, ale období celého roku, kdy se projevily časté karantény, individuální zavírání mateřských škol, ale i rozhodnutí rodičů dítě do mateřské školy z důvodu rizika nákazy nedávat.

Psycholog dále sám zmiňuje, že se v praxi setkává s žádostmi o odklad školní docházky, kdy rodič uvede jako důvod odkladu pandemii Covid-19. Psycholog potvrzuje slova předchozích odborníků, že se epidemiologická situace vůbec netýká rozumového vyspění dítěte, i když je tato obava ze strany rodičů velmi častá. Také uvádí, že nejčastějším důvodem obav rodičů je průběh vzdělávání v následující školním roce, ale také strach ze samotné nákazy.

Zápisy do škol označuje za jakýsi folklor, který má historickou tradici. Uvádí dvě skupiny dětí; první skupinu to bude bavit a druhá skupina bude mít pocit strachu. Osobně si myslí, že zrušení motivační části zápisu část dětí ocení. Zdůrazňuje, že průběh, forma a nastavení zápisu je zásadní. Stejný názor má i na motivační odpoledne; pokud bude dobře zrealizované, bude pro některé děti přínosem. Přesto si ale stojí za názorem, že každé dítě má jinou povahu, a pro některé to nemusí být ideální vstup do ZŠ. Vyzdvihuje především individualitu dítěte. Jako přínos vidí seznámení se rodičů mezi sebou a poznání prostředí školy.

Psycholog hledí na pandemickou situaci i z druhé strany. Jako pozitivní vidí posun, který tato doba přinesla: nové nápady, strategie a formy práce. SPC se podílelo i na online vyšetření a pracovníci centra vymýšleli, jak nejlépe vykonávat svou práci v epidemiologické situaci. Velkou výhodou vidí psycholog v současných technologiích, ale zároveň zmiňuje jejich přílišné využívání, které si aktuální doba vyžaduje.

Pediatr

Oslovila jsem dva pediatry s mnohaletou praxí ve svém oboru. Svůj postoj mi sdělovali v prostředí své ordinace. Pediatr A sleduje psychomotorický vývoj dítěte při pětileté prohlídce a při nerovnoměrném vývoji rodiče upozorní na možnost budoucího odkladu školní docházky. Ve většině případů ale řeší odklad na žádost rodičů. Ve své praxi nepozoruje v letošním roce žádný nárůst žádostí o OŠD, ani se nesetkal s rodiči, kteří by žádali o odklad z důvodu pandemické situace. Uvádí, že nepravidelná docházka do MŠ v letošním roce určitě přinese následek, především u sociálního rozvoje dětí.

Pediatr B si při své práci všímá nárůstu psychických problémů u dětí mladšího školního věku, častěji je předává do péče psychologa či psychiatra. Tato skutečnost se týká několika posledních let a pediatr připisuje častější vznik problémů především technologiím, každodennímu užívání počítačů a mobilů. Jelikož distanční výuka podporuje užívání technologií ještě ve větší míře, pediatr předpokládá opět další nárůst psychických problémů dětí. Také se obává ztráty běžných návyků u dětí.

Odkladů ve své praxi pediatr B též nepozoruje více než předchozí roky, ale setkává se s velkými obavami rodičů ohledně následujícího školního roku. Jedná se především o obavy z testování dětí ve školách a z distanční výuky. Doporučení k odkladu z její strany není časté, souvisí to ale i s tím, že poslední pravidelná prohlídka před zápisem do základní školy je už v pěti letech. Uvádí, že poslední roky jsou odklady školní zralosti doporučovány především z důvodu nečisté řeči. Pokud zjistí u dítěte dílčí nezralost, doporučuje rodičům vyšetření školní zralosti v PPP.

Učitel MŠ

Působím v mateřské škole na pozici učitelky a jsem třídní učitelkou ve třídě nejstarších dětí. Do třídy dochází 23 dětí a všechny děti jdou letos k zápisu do základní školy.

V průběhu měsíce února byly vypsány individuální konzultační schůzky pro rodiče ohledně školní zralosti jejich dítěte. Každý rodič, který na naplánovanou schůzku dorazil, projevil obavy z následujícího školního roku ve spojitosti s pandemií Covid-19. Nejednalo se vždy jen o obavy z online výuky, z nošení roušek či z jiných opatření, ale zkrátka o nejistotu, kterou pocítují z nástupu jejich dítěte do 1. třídy. Odklad školní docházky dostane pět dětí, čtyři rodiče těchto dětí uvedli jako dílčí důvod i pandemii Covid-19.

Distanční výuka probíhá z mého pohledu velmi hladce. Již v měsíci říjnu jsme zasílali materiály z důvodu zhoršení pandemické situace, do třídy docházelo méně než 50 % dětí. Distanční vzdělávání plníme off-line formou, kdy pravidelně jednou týdně posíláme soubor činností na emailové adresy rodičů. Činnosti jsou rozděleny na konkrétní pracovní dny. Příkladány jsou i úkoly navíc, pro děti, které vyhledávají více činností. Zpětná vazba od rodičů je velmi pozitivní, rodiče často posílají fotografie dětí, jak plní dané úkoly.

7 Shrnutí a interpretace výsledků

V první podkapitole výzkumného šetření byly formulovány čtyři výzkumné otázky a dvě hypotézy, jejichž zodpovězení je hlavní cíl diplomové práce a bude se jim věnovat následující kapitola.

VO1: Jaký bude výsledek analýzy zápisů do základních škol v roce 2021?

Jednotlivé webové stránky daných základních škol jsou velmi rozdílně vedené a zpracované. Jsou mezi nimi opravdu velké rozdíly, a to jak v přehlednosti, tak i v míře informací. Velká část škol má zavedenou složku pod pojmem „aktuality“ a ve většině případů bylo možné najít informace ohledně zápisu do ZŠ právě tam. Některé základní školy neměly informace ucelené a musely se dohledávat v různých složkách. Malá část škol potom měla zveřejněné informace ohledně zápisu zcela nedostatečné. Velmi velké rozdíly byly také v grafické podobě webových stránek: některé pozvánky k zápisu doprovázely barevné obrázky a jiná grafika, jiné byly zcela strohé a formální.

Výzkumný vzorek se skládal ze 102 základních škol v olomouckém okrese. Analýza typu ZŠ dle zřizovatele nebyla překvapující, skládala se z velké části ze škol veřejných. Dokumenty na webových stránkách základních škol byly dohledatelné v 96 %. Na základě doporučení ministerstva většina ZŠ prodloužila termín konání zápisu. Motivační odpoledne, které doporučilo základním školám pořádat MŠMT, zatím přislíbilo 19 % škol. Je nutné podotknout, že číslo není konečné a pořádání závisí na aktuální epidemiologické situaci. 37 % zkoumaných ZŠ využilo „online zápis“, z nichž se nejvíce používala platforma ZápisyOnline. Motivační část zápisu letos pořádá pouze 7 % základních škol v olomouckém okrese, a to v různém provedení. V podkapitole 6.6 je zobrazeno grafické zpracování v podobě grafu a vždy je uvedena interpretace s daty, zaokrouhlenými na celé číslo.

VO2: Jak hodnotí rodiče průběh distančního vzdělávání, zralost svého dítěte a okolnosti zápisu do základních škol v roce 2021?

Je nutné podotknout, že každý rodič vnímá aktuální situaci z jiného pohledu. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 95 rodičů dětí v povinném předškolním vzdělávání. Sběr dat probíhal v relativně krátkém termínu ze dvou důvodů. Jelikož se část otázek týkala distančního vzdělávání, které probíhalo od 1. 3. 2021, bylo nutné nechat několik týdnů na

sbírání zkušeností rodičů s novou formou výuky. Druhým důvodem byl zápis do základních škol, který je realizován v průběhu dubna. Rodiče, co řeší odklad školní docházky, nebo o něm uvažují, se rozhodují někdy i v posledním měsíci před zápisem.

V následujícím krátkém shrnutí je obsažena odpověď na výzkumnou otázku. Rodiče se svým dítětem pracují v době uzavření mateřské školy pravidelněji než v jejím běžném režimu a 93 % z nich se řídí a využívá materiály zaslané mateřskou školou. 96 % je rádo, že materiály MŠ zasílá a 80 % rodičů je hodnotí jako kvalitní a přehledné. OŠD svých dětí zvažovalo 36 % rodičů a 25 % uvedlo jako jeden z důvodů pandemii Covid-19. Motivační odpoledne pro přijaté děti by ocenilo 89 % rodičů, mezi jejich nejčastější očekávání od motivačního odpoledne patří seznámení se s paní učitelkou a poznání prostředí školy. Mezi oblasti školní zralosti, které rodiče vnímají jako nejvíce problematické, patří řeč a grafomotorika. Mezi bezpečně zvládnuté oblasti školní zralosti svých dětí rodiče nejčastěji řadí základní matematické představy, zrakové a prostorové vnímání. Nejčastější obavy rodičů spojené s nástupem jejich dítěte do základní školy jsou právě ty, které souvisí s pandemií Covid-19. Jedná se o obavu z uzavření školy a povinnost nosit roušku při výuce. V podkapitole 6.6 je zobrazeno grafické znázornění, kde jsou samostatné interpretace ke každé otázce. Ve zmíněných interpretacích jsou uvedeny hodnoty zaokrouhlené na celá čísla a je přidán komentář k výsledku otázky.

VO3: Jaké oblasti školní zralosti jsou nejvíce problematické u dětí, které plní povinné předškolní vzdělávání pohledem rodičů?

Výzkumná otázka má zjistit problematické oblasti školní zralosti u dětí, které plní povinné předškolní vzdělávání z pohledu rodičů. Odpověď na výzkumnou otázku odráží položka dotazníku č. 14. Oblasti školní zralosti, které hodnotili rodiče nejčastěji jako problematické; grafomotorika (31) a řeč (39).

Zajímavé je porovnání problematických oblastí s výsledky z výroční zprávy České školní inspekce (dále jen ČŠI). Ve výroční zprávě ze školního roku 2019/2020 jsou procentuálně vyjádřeny důvody odkladu školní docházky. Oblasti celkový opožděný vývoj řeči, logopedické vady a poruchy řeči byli spojeni do jedné.

| | Pohled rodičů | Data ČŠI |
|---------------|---------------|----------|
| Grafomotorika | 31,6 % | 4,5 % |
| Řeč | 41,1 % | 28,6 % |

H1: V době uzavření MŠ tráví rodiče více času vzděláváním svého dítěte než v době běžného provozu.

Hypotéza porovnává vzdělávání dětí v domácím prostředí za běžného provozu mateřských škol a za jejich uzavření. Odpověď odráží položka č. 7 dotazníku, kde 75 % rodičů odpovědělo, že v době uzavření mateřských škol pracují se svými dětmi více než v běžném provozu mateřských škol. Další výsledky, které souvisí s hypotézou, vychází z položek č. 1 a č. 2 dotazníku. Na základě výsledků dotazníkového šetření lze hypotézu jasně potvrdit.

| | Běžný provoz MŠ | Uzavřené MŠ |
|--|-----------------|-------------|
| Pracujeme nepravidelně. | 83 % | 8 % |
| Pracujeme pravidelně do 30 minut denně. | 15 % | 44 % |
| Pracujeme pravidelně nad 30 minut denně. | 6 % | 47 % |

H2: Více než 50% rodičů by ocenilo pořádání motivačního odpoledne pro přijaté žáky.

Hypotéza zjišťovala postoj rodičů k pořádání motivačního odpoledne pro děti, které již byly přijaté na konkrétní základní školu. Na základě výsledků dotazníkového šetření lze hypotézu potvrdit, jelikož 90 % rodičů by bylo rádo, kdyby jejich základní škola pořádala motivační odpoledne. Na hypotézu odpovídá položka dotazníku č. 12.

VO4: Jaký bude pohled odborníků na okolnosti zápisu do základních škol v roce 2021?

Deset odborníků poskytlo svůj názor na téma spojené s nástupem dětí do základních škol v letošním roce. Samozřejmě je nutné podotknout, že každý odborník se dívá na danou problematiku z jiného úhlu pohledu a také z jiného postavení. Obecně lze říci, že pandemie Covid-19 přinesla negativní důsledky ohledně nástupu dětí do škol, zejména v prohlubování rozdílů mezi dětmi, ve stagnaci vývoje dětí i v nárůstu psychických problémů u dětí. Odborníci ale zmiňují i pozitivní důsledky, které doba přinesla, jako například vyšší míru práce rodičů se svými dětmi, nebo nacházení nových forem a metod práce s dětmi. 9 z 10

odborníků se setkala s postoji rodičů, kteří žádali o odklad školní docházky z důvodu pandemické situace. Konkrétní názory a podněty z praxe odborníků jsou obsaženy v podkapitole 6.6, kde jsou podrobně rozepsány a zpracovány.

8 Diskuze

Kvalifikačních prací je na téma školní zralost, školní připravenost či odklad školní docházky je velmi mnoho. Příkladem je diplomová práce Jandíkové (2019), která shrnuje poznatky o OŠD a v empirické části se věnuje postojům pedagogům MŠ o právě o OŠD. Málková (2020) zaměřila svoji práci na školní zralost, kde cíleně zkoumala rozdíl připravenosti do základních škol mezi vesnickými a městskými mateřskými školami, rozdíly školní zralosti mezi chlapci a děvčaty. Kvalifikační práce s problematikou školní zralosti a vzdělávání v období pandemie Covid-19 přibývají v letošním roce, avšak tyto práce ještě nejsou obhájeny a ohodnoceny. Příkladem je práce Vlčkové (2021), která zaměřila svoji diplomovou práci na analýzu pohledu rodičů na distanční formu vzdělávání.

Druhé pololetí školního roku 2019/2020 bylo významně poznamenáno právě událostmi spojené s onemocněním Covid-19, tedy i vzdělávání v MŠ. Pro celý český vzdělávací systém nastala mimořádná situace, a to především v podobě distanční výuky a zapojení rodičů do vzdělávání svých dětí, v daleko větší míře než kdykoliv předtím. ČŠI uvádí, že míra OŠD je v České republice dlouhodobě velmi vysoká, za loňský rok 17 % dětí dostalo odklad, zatímco například na Slovensku pouze 7 %. (Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020, online)

Teoretická část zahrnuje oblast školní zralosti a zápisů do základních škol v běžné, „nepandemické“ době. Analýza webových stránek, dotazníkové šetření i rozhovory s odborníky se opírají spíše o kapitoly zaměřené na pandemickou situaci, tedy na odlišnosti od předchozích let. Myšleny jsou tím tyto teoretické části; distanční vzdělávání v pandemii Covid-19, dílčí opatření a jednotlivé zpracované metodiky MŠMT. Nicméně kapitoly, které odráží dříve běžný standart, jsou stěžejní právě pro porovnání těchto dvou velmi rozdílných dob.

Celá diplomová práce může sloužit pro širší vhled do problematiky i z jiných pohledů než jen toho svého. Přínosem a hlubší mírou porozumění problematiky může být pro rodiče, ale i pedagogy. Výsledky výzkumného šetření mohou podat představu o tom, jak situaci vnímají odborníci, jaké vidí nevýhody a výhody vzniklé situace.

Možné limitující aspekty práce jsou právě v nové problematice. Období pandemie Covid-19 je stále novou situací, i když už je tomu přes rok od první zkušenosti s distanční výukou.

S tím souvisí i nedostatek materiálů spojené s touto pandemickou situací, výzkumů i jiných kvalifikačních prací. V loňském roce sice už zápisy do základních škol probíhaly pouze formálně bez motivační části, ale tím, že k uzavření škol poprvé došlo 11. 3. 2020, nebyl čas na hledání možných forem a úprav.

Závěr

V diplomové práci jsem se v teoretické části věnovala charakteristice předškolního věku se zaměřením na poslední rok předškolního povinného vzdělávání, školní zralosti, zápisu do základních škol, odkladu školní docházky a distanční formě vzdělávání v době uzavření mateřských škol. V praktické části jsem se zaměřila na problematiku školní zralosti v širokém měřítku. Provedla jsem analýzu webových stránek ZŠ se zaměřením na náležitosti zápisu do 1. tříd, zrealizovala jsem dotazníkové šetření a vedla rozhovory s odborníky v dané problematice. Situaci ohledně zápisů do základních škol vnímám jako velmi náročnou pro všechny strany; je nová a stále překvapující, bohužel v tom špatném slova smyslu. Rozhodnutí o nástupu dítěte do ZŠ je velmi důležitým krokem v životě. Čas, kdy dítě nastoupí do 1. třídy, ovlivní celý průběh jeho vzdělávání.

V praktické části byly uvedeny čtyři výzkumné otázky, dvě hypotézy a cíl práce. Pomocí analýzy webových stránek se zaměřením na náležitosti zápisu do prvních tříd byla odpovězena první výzkumná otázka. Data byla vyhodnocena a vložena do přehledné grafické podoby s uvedenými interpretacemi. Dotazníkové šetření poskytlo data k odpovědi druhé a třetí výzkumné otázky i k první a druhé hypotéze. Získaná data byla vyhodnocena a upravena do grafické podoby tabulek a grafů s přehledným popisem. Každý graf byl doplněn o interpretaci. Čtvrtá výzkumná otázka se ptala na pohled odborníků na danou problematiku. Probíhaly rozhovory s odborníky, na jejichž základně jsem zpracovala souhrn pohledů na situaci z jejich postavení. Výsledkem práce je ucelený vhled do problematiky školní zralosti a zápisu do základních škol v roce 2021.

Pandemie Covid-19 je pro všechny novou a nepoznanou skutečností. Je to téma nové a aktuálně velmi živé. Věřím, že práce poskytla cenná a zajímavá data, která situaci odráží. Při výzkumném šetření jsem se setkala téměř jen s ochotou a zájmem. Přínosnost práce vnímám především v zajímavosti a aktuálnosti tématu. Upřímně doufám, že průběh zápisů do základních škol a vzdělávání se v následujících letech vrátí zpět do běžné formy.

Seznam zkratek

OŠD - Odklad školní docházky

ČŠI - Česká školní inspekce

MŠ - Materská škola

ZŠ - Základní škola

MŠMT - Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

SPC - Speciálně pedagogické centrum

PPP - Pedagogicko-psychologická poradna

Seznam grafů a tabulek

Seznam grafů

Graf č. 1: Školy v olomouckém okrese dle zřizovatele

Graf č. 2: Dostupné dokumenty na webových stránkách škol k zápisu do 1. třídy

Graf č. 3: Poměr škol, které oznámily motivační odpoledne na svých webových stránkách

Graf č. 4: Využití online zápisu do základní školy

Graf č. 5: Formy online zápisu do základní školy

Graf č. 6: Pořádání motivační části zápisu

Graf č. 7 - otázka č. 1: Kolik času denně strávíte vzděláváním svého dítěte? (v době neuzavření mateřské školy)

Graf č. 8 - otázka č. 2: Kolik času denně strávíte vzděláváním v době uzavření MŠ? (v době uzavření mateřské školy)

Graf č. 9 - otázka č. 3: Jak využíváte zaslané materiály z MŠ?

Graf č. 10 - otázka č. 4: Hodnotíte zaslané materiály jako kvalitní a přehledné?

Graf č. 11 - otázka č. 6: Jaký je postoj Vašeho dítěte k zasílaným úkolům?

Graf č. 12 - otázka č. 7: Trávíte vzděláváním svého dítěte více času než při běžném provozu?

Graf č. 13 - otázka č. 8: Má vaše domácí vzdělávání ucelený řád?

Graf č. 14 - otázka č. 9: Uvažovali jste u svého dítěte o odkladu školní docházky?

Graf č. 15 - otázka č. 10: Měla pandemie Covid-19 váhu při rozhodování o odkladu školní docházky?

Graf č. 16 - otázka č. 11: Jaký je Váš názor na nepořádání motivační části zápisu?

Graf č. 17 - otázka č. 12: Chtěli byste, aby vaše vybraná škola pořádala motivační odpoledne?

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Termín zápisu do základních škol

Tabulka č. 2 - otázka č. 13: Co očekávají rodiče od motivačního odpoledne pro děti?

Tabulka č. 3 - otázka č. 14: Které oblasti vnímáte u svého dítěte jako problematické?

Tabulka č. 4 - otázka č. 15: Které oblasti vnímáte u svého dítěte jako bezpečně zvládnuté?

Tabulka č. 5 - otázka č. 16: Vzdělávají rodiče děti více času než při běžném provozu MŠ?

Seznam použité literatury

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Dotisk 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-2569-4.

FASNEROVÁ, Martina. *Prvopočáteční čtení a psaní*. Praha: Grada, 2018. 182 s. ISBN 978-80-271-0289-1.

GOLEMAN, Daniel. *Emoční inteligence*. Praha: Columbus, 1997. 348 s. ISBN 80-85928-48-5.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. 196 s. ISBN 978-80-247-4856-6.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy: obratnost a kresba, smyslové vnímání, řeč, početní představy, výchova, školní zralost a její posouzení*. Praha: Grada, 2010. 204 s. ISBN 978-80-247-3246-6.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. Praha: Grada, 2010. 134 s. ISBN 978-80-247-3080-6.

LANGMEIER, Josef a Dana KŘEJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

OPRAVILOVÁ E. a J. KROPÁČKOVÁ. *Studijní texty k předškolní pedagogice s úvodem do pedagogiky*. Praha: UK, 2004. ISBN 80-7290-251-2.

OTEVŘELOVÁ, H. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. 144 s. ISBN 978-80-262-1092-4.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška Walterová. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.

ŠULOVÁ, L. a kol. *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 252 s. ISBN 978-80-7478-542-9.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2014. 384 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. 575 s. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

WEDLICOVÁ, Iva a Vladislava HEŘMANOVÁ. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2008. 143 s. ISBN 978-80-7414-044-0.

Internetové zdroje

ASIO Jonh Mark R. a Shallimar A. BAYUCCA. Spearheading Education during the COVID-19 Rife: Administrators' Level od Digital Competence and Schools' Readiness on Distance Learning. In: *papers.ssrn.com* [online]. 1. 1. 2021 [cit. 2021-17-4]. Dostupné z: [Spearheading Education during the COVID-19 Rife: Administrators' Level of Digital Competence and Schools' Readiness on Distance Learning by John Mark R. Asio, Shallimar A. Bayucca :: SSRN](#)

Co máme dělat, když máme doma předškoláka? In: *ppp-ostrava.cz* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <http://www.ppp-ostrava.cz/co-mame-delat-kdyz-mame-doma-predskolaka-2/>

ČERMÁKOVÁ, Marie. Distanční vzdělávání v MŠ. In: *clanky.rvp.cz* [online]. 2. 3. 2021 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/22636/DISTANCNI-VZDELAVANI-V-MS.html/>

Doporučení pro vzdělávání distančním způsobem v mateřské škole [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 1. 3. 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2021/03/msmt-doporuceni-pro-vzdelavani.html>

Druhy a základní rámec činnosti školských poradenských zařízení. In: *katalogpo.upol.cz* [online]. 2015 - 2021 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/5-skolska-poradenska-zarizeni-a-jejich-cinnost-v-oblasti-podpurnych-opatreni/5-2-druhy-a-zakladni-ramec-cinnosti-skolskych-poradenskych-zarizeni/>

Informace k organizaci zápisů k povinné školní docházce 2016_12_web.docx [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2017 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/39797/>

JANDÍKOVÁ, Adéla. Odklad povinné školní docházky. In: *theses.cz* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: [Odklad povinné školní docházky – Bc. Adéla JANÍKOVÁ \(theses.cz\)](#) Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.

Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020. [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2020. [cit. 2021-04-20]. ISBN: 978-80-88087-43-4. Dostupné z: [Česká školní inspekce ČR - Výroční zprávy \(csicr.cz\)](#)

LIŠKOVÁ, Hana. Zápis do 1. třídy - ano, ne, jak a proč? In: *clanky.rvp.cz* [online]. 1. 11. 2018 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21899/zapis-do-1.-tridy-ano-ne-jak-a-proc-.html/>

MÁLKOVÁ, Naděžda. *Problematika školní zralosti.* In: *theses.cz* [online]. Olomouc, 2020. [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: [Problematika školní zralosti – Mgr. Naděžda MÁLKOVÁ \(theses.cz\)](#) Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.

MUNRO A. P. S. a S. N. FAUST. Addendum to: Children are not COVID-19 super spreaders: time to go back to school. In: *adc.bmj.com* [online]. 19. 1. 2021 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: [Addendum to: Children are not COVID-19 super spreaders: time to go back to school | Archives of Disease in Childhood \(bmj.com\)](#)

MUNRO A. P. S. a S. N. FAUST. Children are not COVID-19 super spreaders: time to go back to school. In: *adc.bmj.com* [online]. 19. 6. 2020 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: [Children are not COVID-19 super spreaders: time to go back to school | Archives of Disease in Childhood \(bmj.com\)](https://adc.bmj.com/content/95/6/e003000)

OPATŘENÍ K ZÁPISŮM DO ZŠ PRO ŠKOLNÍ ROK 2020/2021 [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/opatreni-k-zapisum-do-zs-pro-skolni-rok-2020-2021>

PALÁT Miloslav. *Zamyšlení ředitele školy k zápisu do 1. tříd.* [online]. 2021-03-19 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.zs-reznickova.cz/zs/aktuality/zamysleni-reditele-skoly-k-zapisu-do-1-trid>

Působnost školských poradenských zařízení. In: *katalogpo.upol.cz* [online]. 2015 - 2021 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/5-skolska-poradenska-zarizeni-a-jejich-cinnost-v-oblasti-podpurnych-opatreni/5-1-pusobnost-skolskych-poradenskych-zarizeni/>

Standardní činnosti poraden. Příloha č. 1 vyhlášky č. 72/2005 Sb. In: *zakonyprolidi.cz* [online]. 1. 1. 2021 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

VLČKOVÁ, Jitka. *Analýza pohledu rodičů na distanční výuku z důvodu mimořádných opatření.* In: *theses.cz* [online]. Ústí nad Labem, 2021. [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: [Analýza pohledu rodičů na distanční výuku z důvodu mimořádných opatření – Bc. Jitka VLČKOVÁ \(theses.cz\)](https://theses.cz/id/jv1111/Analýza-pohledu-rodiču-na-distanční-výuku-z-důvodu-mimořádných-opatření-–-Bc.-Jitka-VLČKOVÁ-(theses.cz)) Diplomová práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta.

Vyhláška č. 72/2005 Sb. In: *zakonyprolidi.cz* [online]. 1. 1. 2021 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-7>

Základní školy - Olomouc [online]. Školy online: 2002 - 2021 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.seznamskol.cz/zakladni-skoly/olomoucky-kraj/olomouc/>

ZÁKON Č. 561/2004 Sb., školský zákon. [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast1>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

Školní zralost v pandemii Covid-19.

Dobrý den,

jmenuji se Anna Jencíková a ráda bych Vás požádala o pomoc při dokončení mého studia na VŠ UPOL. Studuji obor Učitelství pro 1. stupeň základních škol a speciální pedagogika.

Ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, který použiji pouze v rámci mé diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní a trvá přibližně 5 minut. Je určen pro rodiče dětí, které jdou letos k zápisu do ZŠ.

Dotazníkové šetření je součástí uceleného konceptu, jejímž významným bodem je právě postoj a pohled rodičů, kteří aktuálně řeší nástup svého dítěte do ZŠ v době pandemie Covid-19. Diplomová práce zahrnuje všechny oblasti, které se dotýkají zápisů a školní zralosti v pandemii Covid-19. Dále proběhne analýza webových stránek ZŠ o nabízených možnostech pro rodiče a děti v aktuální situaci, dále proběhnou rozhovory s odborníky - pediatrem, speciálním pedagogem, logopedem, psychologem, ředitelkou MŠ, učitelkou MŠ a učitelkou 1. třídy.

Za vyplnění předem děkuji. :)

1. Kolik času denně strávíte vzděláváním svého dítěte? (v době neuzavření mateřské školy)

Přípravu nechávám zcela na MŠ.

Pracujeme nepravidelně.

Pravidelně do 30 minut denně

Pravidelně nad 30 minut denně

Jiné

2. Kolik času denně strávíte vzděláváním svého dítěte? (v době uzavření mateřské školy)

- Pravidelně do 30 minut denně.
- Pravidelně do 60 minut denně.
- Pravidelně nad 60 minut denně.
- Doma nepracujeme.

Jiné

3. Jak využíváte materiály zaslané z MŠ? (v době uzavření mateřské školy)

- Řídím se zcela materiály z MŠ, jsou dostačující a přehledné.
- Řídím se materiály z MŠ, ale přidávám další věci dle svého uvážení.
- Neřídím se materiály z MŠ, ale pracujeme doma podle jiných zdrojů.
- Neřídím se materiály z MŠ, ani nijak systematicky nepracujeme.

Jiné

4. Jste rádi, že MŠ zasílá materiály pro práci s dětmi? (v době uzavření mateřské školy)

- Ano
- Ne

5. Hodnotíte zaslané materiály z MŠ jako kvalitní a přehledné?

- Ano
- Ne

Jiné

6. Jaký je postoj vašeho dítěte k zasílaným úkolům? (můžete zvolit více možností)

- Těší se na nové úkoly.
- Netěší se na další práci.
- Těší se na pozdrav od paní učitelky.
- Má neutrální postoj.

Jiné

7. Trávíte vzděláváním svého dítěte více času než při běžném provozu MŠ?

- Pracujeme více.
- Pracujeme stejně.
- Pracujeme méně.
- Nepracujeme vůbec.

Jiné

8. Má vaše domácí vzdělávání ucelený řád? (v době uzavření mateřské školy)

- Pravidelně v dopoledních hodinách.
- Pravidelně v odpoledních hodinách.
- Pravidelně ve večerních hodinách.
- Pracujeme nepravidelně - podle nálady, počasí, domluvy.
- Nemá, doma nepracujeme.

Jiné

9. Uvažovali jste u svého dítěte o odkladu školní docházky?

- Ne, vnímáme své dítě jako zralé pro nástup do ZŠ.
- Ano, ale nakonec jsme rozhodli se pro nástup do ZŠ.
- Ano, dostane odklad školní docházky.
- Váháme, stále nejsme rozhodnutí.

Jiné

10. Měla aktuální situace - pandemie Covid-19 váhu při rozhodování o odkladu školní docházky?

- Ne, k odkladu školní docházky nebyl důvod.
- Pandemická situace je důvodem zvažování odkladu (v běžné situaci by mé dítě do školy nastoupilo).
- Pandemická situace je jedním z důvodů odkladu (ale i v běžné situaci by dítě dostalo odklad).
- Pandemická situace na rozhodnutí neměla žádný vliv.

Jiné

11. Motivační část zápisu se letos neuskuteční. Jaký je Váš názor?

- Mrzí mě to.
- Nevadí mi to, zápis je jen formalita.

Jiné

12. Ministerstvo mládeže a tělovýchovy pouze doporučilo školám pořádat motivační odpoledne pro přijaté žáky. Chtěli byste, aby vaše vybraná škola pořádala motivační odpoledne?

Ano

Ne

Nezáleží mi na tom.

Jiné

13. Co očekáváte (popř. co byste očekávali - pokud byste se zúčastnili) od motivačního odpoledne pro děti? (můžete zvolit více možností)

Seznámení dětí s paní učitelkou.

Seznámení dětí, které budou v jedné třídě.

Poznání prostředí školy.

Motivace dětí na školní docházku.

Obdržení pomůcek do první třídy.

Informace pro rodiče.

Motivačního odpoledne se mé dítě nezúčastní z důvodu pandemické situace.

Motivačního odpoledne se mé dítě nezúčastní. Nevidím v tom smysl.

Jiné

14. Vyberte oblasti, které vnímáte jako problematické u vašeho dítěte. (můžete zvolit více možností)

- Zdravotní nebo tělesné dispozice
- Gramotorika (neuvolněná ruka, nesprávný úchop tužky, neobratné zacházení s tužkou)
- Řeč (nesprávná výslovnost některých hlásek)
- Sluchové vnímání (nerozliší první/poslední hlásku slova...)
- Zrakové vnímání (nerozliší podobné tvary, nepozná, co je na obrázku navíc...)
- Vnímání prostoru (nechápe pojmy: nad, hned za, pod, před...neorientuje se ve známém prostředí)
- Vnímání času (nemá upevněné pojmy dnes, zítra, včera...)
- Základní matematická představy (více, méně, stejně...)
- Práceschopnost (nevydrží u úkolu)
- Sociální dovednosti (obtěžně komunikuje s vrstevníky a autoritou, není schopné dodržovat základy slušného chování, neumí se podřídít...)
- Emocionální zralost (plačtivé, úzkostné, těžko se vyrovnává s neúspěchem)
- Nepozoruji u mého dítěte žádné nedostatky.
-

Jiné

15. Vyberte oblasti, které vnímáte u svého dítěte jako bezpečně zvládnuté. (můžete zvolit více možností)

- Gramotorika (uvolněná ruka, správný úchop tužky, přesné tahy)
- Řeč (správná výslovnost všech hlásek, souvislé vyjadřovací schopnosti)
- Sluchové vnímání (rozeznání první a poslední hlásky, délky hlásek)
- Zrakové vnímání (rozeznání velmi podobných tvarů...)
- Vnímání prostoru (ovládá pojmy nad, před, hned za, první, poslední, uprostřed, orientuje se ve známých prostředích - cesta z MŠ, okolí bydliště...)
- Vnímání času (pochopení termínů: včera, teď, zítra, roční období...)
- Základní matematická představy (více, méně, stejně...)
- Práceschopnost (zvládá pracovní úkoly a dokončí je)
- Sociální dovednosti (komunikace s dětmi a autoritou, základy slušného chování...)
- Emocionální zralost (vyrovná se s neúspěchem, chápe, že ostatní mohou mít jiný názor, a je schopný ho akceptovat...)
-

Jiné

16. Jaké obavy máte spojené s novým školním rokem? (můžete zvolit více možností)

- Velká zátěž pro dítě v ZŠ
- Osobnost nové paní učitelky
- Sociální začlenění dítěte do kolektivu
- Uzavření ZŠ/MŠ z důvodu pandemie
- Povinnost dětí nosit roušku při výuce
- Dítě má odklad školní docházky, obavy z dalšího roku v MŠ nemám.
- Dítě má odklad školní docházky, bojím se, že se bude v MŠ nudit.
- Nemám žádné obavy.

Jiné

17. S kterými zdroji pro přípravu do ZŠ pracujete v domácím prostředí? (názvy časopisů, vzdělávací portály, webové stránky, fb skupiny, knihy...)

18. Moc děkuji za Váš čas! V případě, že máte ještě cokoliv k tématu na srdci, tady je Váš prostor.

Microsoft tento obsah nevytvořil ani neschválil. Data, která odešlete, se pošlou vlastníkovvi formuláře.

 Microsoft Forms

Informovaný souhlas

V souladu s etickými zásadami realizace výzkumu Vás žádám o udělení souhlasu s Vaší účastí na výzkumném šetření.

Tímto v souladu s ustanovením § 12 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, výslovně uděluji Bc. Anně Jencíkové souhlas s použitím mých odpovědí na kladené otázky v rámci rozhovoru. V diplomové práci ani jinde nebudou uvedena jména, použita bude pouze pracovní pozice bez konkrétního pracoviště.

Rozhovor bude vyhodnocen v rámci praktické části diplomové práce na téma Školní zralost v pandemii Covid-19.

| | |
|-------------------|--|
| Jméno a příjmení: | |
| Datum: | |
| Podpis: | |

ANOTACE

| | |
|--------------------------|-------------------------------------|
| Jméno a příjmení: | Bc. Anna Jenčíková |
| Katedra: | Ústav speciálněpedagogických studií |
| Vedoucí práce: | PhDr. Petra Bendová, Ph.D. |
| Rok obhajoby: | 2021 |

| | |
|----------------------------------|---|
| Název práce: | Školní zralost v pandemii Covid-19. |
| Název práce v angličtině: | School preparedness during the time of the Covid-19 pandemic. |
| Anotace práce: | Diplomová práce je zaměřena na problematiku školní zralosti a zápisů do základních škol v období pandemie Covid-19. Cílem práce je poskytnout realistický pohled na zmíněnou problematiku v co největším měřítku. Teoretická část se věnuje předškolnímu věku se zaměřením na poslední rok povinné předškolní docházky, školní zralosti, zápisu do základních škol, odkladu školní docházky a distanční formě vzdělávání v pandemii Covid-19. Problematika je zkoumána pomocí analýzy webových stránek základních škol v olomouckém okrese se zaměřením na náležitosti zápisů do 1. tříd, dotazníkového šetření rodičů dětí, které plní povinné předškolní vzdělávání a rozhovorů s odborníky na téma školní zralost v pandemii Covid-19 v roce 2021. |
| Klíčová slova: | Školní zralost, pandemie Covid-19, základní škola, zápis do základní školy, distanční vzdělávání, vstup do školy, odklad povinné školní docházky |

| | |
|------------------------------------|---|
| Anotace v angličtině: | Primary school preparedness during the Covid-19 pandemic. This diploma paper is focused on the issue of preparedness and enrollment into primary schools in the Olomouc district during the Covid-19 pandemic. The aim of this paper is to provide a realistic view of the issue on the largest possible scale. The theoretical part considers the impact of attendance and distance education on students in their final year of compulsory preschool and how these factors impact their preparedness for primary school in the upcoming term Special interest is given to the delay of enrollment and intake assessment results. This topic was examined through the analysis on entry criteria posted on the websites of primary schools in the Olomouc district, as well as a survey sent to parents of students who are in their final year of preschool. Supporting evidence was provided by interviews with experts on the topic of school maturity. |
| Klíčová slova v angličtině: | School preparedness, Covid-19 pandemic, primary school, enrollment in primary school, distance learning, school entrance, postponement of compulsory school attendance |
| Přílohy vázané k práci: | Příloha č. 1: Dotazník, Příloha č. 2: Informovaný souhlas |
| Rozsah práce: | 96 stran |
| Jazyk práce: | český |